

Продовж.табл 3.8

Хімічне виробництво	1,44	1,03
Фармацевтика	1,78	1,05
Чорна металургія	1,65	1,18
Цвітна металургія	1,23	0,90
Виробництво неметалевих мінеральний продуктів	2,22	1,41
Виробництво машин та обладнання	1,87	1,21
Виробництво автомобільної техніки та обладнання	1,66	1,06
Авіабудування	2,11	1,32
Виробництво залізничного транспорту	2,57	1,53
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	1,52	1,14
Будівництво	2,05	1,29
Транспортування та зберігання	1,75	1,24
Зв'язок	1,34	1,00

Для розуміння можливості економічного циклу у сучасній українській економіці можна оперувати характеристиками часу обертаємості капіталу. Розрахунок показує, що в умовах 2013-2014рр. середній період обертаємості капіталу економіки становив приблизно 140-150 днів, тобто за рік формувалося близько 2,5 повних циклів обороту капіталу (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Середні періоди оборотності капіталу по видах економічної діяльності, дні

Вид діяльності	Період оборотності капіталу
Сільське і лісове господарство, полювання і рибальство	118
Видобуток металевих руд і інших копалин, окрім паливних	202
Харчова промисловість (включаючи напої і тютюн)	98
Текстильне і швацьке виробництво (включаючи виробництво шкіри)	185
Обробка деревини і виробництво виробів з дерева	171

Продовж табл. 3.9

Целюлозно-паперове виробництво, видавнича і поліграфічна діяльність	229
Хімічне виробництво	125
Виробництво інших неметалічних мінеральних продуктів	214
Металургійне виробництво	175
Виробництво машин і обладнання	204
Виробництво електроустаткування	181
Виробництво транспортних засобів і обладнання	145
Виробництво повітряного, морського і залізничного транспорту	567
Виробництво і розподіл електроенергії, газу і води	174
Будівництво	172
Транспортування і зберігання	257
Фінанси і страхування	76
Середнє по економіці	148

Чітко відстежити можна лише той цикл взаємозв'язків, в якому зростання інвестицій або випусків формує проміжний попит, породжує прибутки, які реалізуються в збільшенні кінцевого попиту. Подальший розподіл ефектів в економіці не піддається «персоніфікації», тому точно визначити момент завершення мультиплікативної дії на економіку не представляється можливим.

Посилюється механізми позикових засобів, які реалізується через традиційний механізм інвестиційного кредитування, принципово новий для наших підприємств механізм венчурного (ризикового) фінансування, а також шляхом випуску акціонерним товариством власних облігацій. Областю венчурного фінансування є ризикові підприємства, які висувають і готові реалізувати перспективні ідеї та проекти. При отриманні венчурного капіталу ці підприємства не пов'язані з виплатою відсотків і поверненням отриманих сум. Інтерес інвестора (власника венчурного капіталу) задовольняється набуттям прав на усі запатентовані нововведення і ноу-хау, а також отриманням засновницького прибутку від включення ризикових підприємств, що добилися успіху, до складу корпорації.

На відміну від венчурного фінансування випуск облігацій компанії розрахований на масового інвестора і може стати ефективним механізмом розвитку тільки успішно діючих акціонерних підприємств, які мають високий імідж.

У якості найважливіших механізмів державного впливу на економічні процеси можна виділити регулювання ринку і участь держави в капіталу компаній (підприємств). Регулювання ринку здійснюється за допомогою обмеження монополістичної діяльності, контролю за рівнем цін і підтримки конкуренції. Участь в капіталі компанії шляхом володіння контрольними або великими (більше 25%) пакетами акцій компаній стратегічно важливих галузей народного господарства (паливно-енергетичний комплекс, металургія та ін.) забезпечує державі можливість цілеспрямовано впливати на інші галузі в інтересах досягнення цілей економічної політики.

Не дивлячись на те, що трансформація форм власності дозволяє акціонерним підприємствам самостійно здійснювати фінансування науково-технічного розвитку виробництва, обов'язковою складовою економічного механізму управління розвитком залишається механізм державної підтримки. Це пояснюється рядом обставин.

По-перше, тривалістю періоду, протягом якого окупаються витрати. Саме у цей період підприємства потребують фінансової підтримки, компенсуючи в наступному витрати держави підвищенням податкових відрахувань за рахунок зростання ефективності виробництва.

По-друге, викликані вимогами ринку радикальні і особливо перетворюючі нововведення (перехід до нового життєвого циклу технології попиту і зміна технологічної спеціалізації) є капіталомісткими і вимагають концентрації великих ресурсів. Держава зацікавлена в таких нововведеннях, оскільки їх реалізація веде до підйому промислового виробництва на якісно новий рівень.

По-третє, настає постіндустріальна епоха, яка характеризується створенням нових технологій і продуктів, розрахованих на щеплення нових потреб. Тривалість інноваційного циклу таких виробництв збільшується, оскільки в нього включається етап визнання нової продукції споживачем. В той же час перевід виробництва на

рівень постіндустріальної епохи надає широкі можливості для включення економіки держави у світове народне господарство.

Механізм державної підтримки науково-технічного розвитку виробництва різноманітний. Основу цього механізму складають бюджетне фінансування науки і освіти та раціональна система податків.

Наука покликана створювати принципово нові технології і продукти, система освіти – готувати висококваліфіковані кадри робітників, фахівців і менеджерів; система податків повинна дозволити підприємствам мати достатній рівень реінвестування прибутку і амортизаційних відрахувань, забезпечуючи тим самим самостійність підприємств в розвитку виробництва.

Іншими механізмами державної підтримки є:

- різні форми заохочення інвестиційної активності та прогресивних технологій. Однією з таких форм, наприклад, може бути венчурне фінансування з боку держави ризикових проектів, реалізація яких дозволяє створити лідируючі технології. Іншою, дуже ефективною формою підтримки, може бути надання інвестиційного податкового кредиту; раціоналізація структури державного попиту в цілях досягнення рентабельності державних замовлень на рівні не нижче за рентабельність ринкового попиту;

- виділення в системі податків екологічного податку, стимулюючого розвиток екологічно чистих виробництв і екологічно чистої продукції;

- регулювання попиту при підтримки державного фінансування, стимулює високе завантаження виробничих потужностей і за рахунок цього зростання обсягу прибутку, а отже, і збільшення обсягу реінвестицій.

У концепції формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку ЖКГ регіону, запропонованою у п. 2.3 даної роботи було визначено другий рівень державної фінансової підтримки (G_2) у вигляді державних інвестицій в розвиток КГ, зокрема, в розвиток двох найважливіших факторів: трудових ресурсів і основного капіталу.

У концепції зазначалося, якщо понизити витрати держави на відшкодування неоплачених споживачами послуг, то грошові кошти, що вивільняються, можуть бути інвестовані на розвиток ресурсного потенціалу системи КГ – праці і капіталу.

Ця процедура відбита в моделі M0, що має вигляд:

$$G(t) = G_1(t) + G_2(t),$$

$$\text{якщо } G_1(t) \rightarrow \min, \text{ при } G(t) = \text{const}, \text{ то } G_2(t) \rightarrow G(t),$$

$$G_2(t) = \text{Inv}_L(t) + \text{Inv}_K(t)$$

де $\text{Inv}_L(t)$ – інвестиції у розвиток трудових ресурсів; $\text{Inv}_K(t)$ – інвестиції в основний капітал.

Основний виробничий ресурс – кваліфікацію людей – неможливо збільшити через зростання інвестицій у виробництво. Цього можна добитися тільки через збільшення інвестицій в людину і посилення споживання – у тому числі споживання освітніх послуг, вкладень в здоров'я людини та ін. Крім того, зростання споживання дозволяє задовольнити насущні потреби людини, внаслідок чого у людей з'являється час на особове зростання, розвиток творчих здібностей і т. п., тобто ті якості, які найбільш важливі для постіндустріальної економіки.

На сьогодні при реалізації великих проектів обов'язково передбачаються значні засоби не лише на будівництво і обладнання, але і на навчання персоналу, його постійну перепідготовку, тренінги, надання комплексу соціальних послуг (медичне і пенсійне страхування, організація відпочинку, освіта для членів сім'ї).

Таким чином, виробнича функція виявляє тенденцію зменшення залежності господарських результатів від кількості вживаної живої праці й зростаюче значення техніки. Проте ця тенденція зовсім не означає, що в умовах НТП знижується роль людського чинника в розвиток економіки.

Новітня технологічна революція, пов'язана з використанням складних і дорогих електронних технічних систем (роботокомплексів, оброблювальних центрів, ГПС та ін.), кардинально міняє положення людини у виробництві. Він перестає бути простим доповненням машинних систем і вже безпосередньо не

впливає на обробку сировини і матеріалів. Інакше кажучи, він все більше витісняється з прямої участі в технологічному процесі, стає його регулювальником, контролером і направником. Від цього його роль і відповідальність за кінцеві результати роботи не лише не зменшується, але, навпаки, незмірно зростає. Розрахунки фахівців показали, що подальше зростання продуктивності праці залежить від вдосконалення техніки приблизно на 40%, а на 60% – від активізації людського чинника.

Інвестиції у розвиток трудових ресурсів можуть мати такий вигляд:

1. Розробка системи підтримки прийняття рішень відносно оптимізації оплати праці на основі оцінки компетенцій персоналу.
2. Проведення заходів щодо підвищення кваліфікації персоналу.
3. Проведення заходів щодо підвищення мотивації праці персоналу.

Розглянемо, в першу чергу, можливості розвитку трудового потенціалу системи КГ на основі запровадження моделі оцінки компетенцій персоналу. Підхід до оцінки посад, що базується на японському досвіді, запропонований О. Стародетской у роботі [164], є базовим для оцінки працівників з метою визначення їх персональних окладів усередині «вилки окладу», він сприяє реалізації стратегії побудови системи управління персоналом, орієнтованої на кваліфікацію і здібності працівників. Система КГ потерпає від гострого браку кваліфікованих кадрів робочих, фахівців і керівників. Серед чинників, яких не вистачає найбільше для успішного реформування ЖКГ, на другому місці знаходиться саме недостатність кваліфікованих спеціалістів (18,3%). [163] І кадрове питання найближчими роками ставатиме тільки гостріше.

Тому на сучасному етапі розвитку України може бути корисним досвід японських менеджерів, творчо перероблений з урахуванням специфіки досліджуваної економічної системи. Найбільш ефективною і адекватною для даного періоду є система управління, що базується на оцінці професійних якостей, а також орієнтація на підготовку і «вирощування» власного кваліфікованого персоналу і керівників, за рахунок здійснення державних інвестиційних програм.

Розглянемо основні положення системи оцінки професійних якостей або управління персоналом на базі здібностей: [111,164]

1. Перелік професійних здібностей (знань і компетенцій), потрібних від працівника залежно від його розряду і посади, а також їх рівня (професійні вимоги).

2. Чітке визначення стандарту кадрової оцінки і мети для розвитку професійних якостей.

3. Залежність окладу працівника від результатів оцінки його професійних здібностей і результатів.

4. Розробка системи оцінка персоналу, яка складається з оцінки професійних здібностей, результатів, прагнення працювати і поведінки.

Здібності співробітника ранжуються і, від рангу або класу, розраховується заробітна плата. Розробляється система класифікації здібностей, а також спеціальний тарифікаційний довідник, по якому і визначається розряд. У довіднику вимоги до кваліфікації детально описуються, при цьому враховуються вік і стаж роботи людини.

Достоїнства цього підходу:

- наявність можливості підготовки персоналу з розрахунком на довгострокову перспективу, формування і підтримку лояльності компанії;
- можливість «вирощування» власних кваліфікованих кадрів (в умовах дефіциту кваліфікованих кадрів на ринку праці);
- стимулювання у працівників бажання до самовдосконалення, завдяки чому підвищується загальний кваліфікаційний рівень персоналу як конкурентна перевага підприємства;
- вирішення проблеми браку посад для кар'єрного зростання працівників і забезпечення можливості зростання «по горизонталі» в рамках посади (гнучке управління персоналом).

Недоліки підходу:

- труднощі забезпечення об'єктивної і зваженої оцінки професійних здібностей (проблеми з розробкою критеріїв оцінки);
- необхідність постійної адаптації до змін функцій і змісту роботи, що відбуваються;

- необґрунтоване зростання фонду заробітної плати через необхідність оплачувати вищу, ніж вимагають посадові обов'язки, кваліфікацію персоналу.

Ефективність японського підходу полягає в тому, що в центрі всієї системи управління персоналом в японському менеджменті стоїть *людина*, з її здібностями і компетенціями, а потім вже робота для неї. В цьому випадку робиться акцент на вимірювання і розвиток компетенцій людини для того, щоб мати можливість максимально використовувати її потенціал. У вітчизняному менеджменті відбувається все навпаки – є якась *робота*, і для її виконання підбирається людина. В результаті велика частина цінного професійного потенціалу людини залишається невикористаною.

Саме система управління персоналом на основі компетенцій повинна бути покладена в основу не тільки оцінки персоналу, але і оцінки посад і побудови системи винагороди працівників.

В основі системи управління персоналом на основі компетенцій лежить методика оцінки і ранжирування посад на основі моделі компетенцій.

Розробка профілю компетенцій – звичайна процедура при оцінці персоналу. Чи має вона відношення до оцінки робіт або посад?

Всім фахівцям кадрової служби, і не тільки ним, більшою чи меншою мірою доводилося займатися пошуком і підбором нових працівників. По яких критеріях здійснюється цей пошук? Від чого залежить його складність? Як правило, пред'являються вимоги:

- до освіти кандидата;
- до його досвіду роботи;
- до його професійних і особових компетенцій, які умовно можна

згрупувати в три блоки: компетенції особистої ефективності; комунікативні компетенції і компетенції управлінської ефективності.

Отже, сукупність всіх цих вимог і умов, це і є чинники, що визначають вартість посад в компанії, причому в будь-якій. Загальний перелік чинників для визначення вартості роботи має вигляд:

- освіта;

- досвід;
- необхідні компетенції;
- умови роботи.

Розглянемо традиційні підходи до оцінки і ранжирування посад. Методи оцінки і ранжирування посад діляться на якісні і кількісні. Використовуючи якісні методи ранжирування посад, можна визначити відносну цінність посад в цілому, при використанні кількісних методів ранжирування посад оцінка проводиться по окремих чинниках. Результатом оцінки є сума очок, що дозволяє визначити відносну цінність посади.

Класифікація методів ранжирування посад представлена на рис. 3.16.

Розглянемо кожен з методів детальніше.

Метод рангів – посади оцінюються в цілому і сортуються в порядку убавання від верхнього рангу до нижньому. Ранжируванню піддається робочий процес в цілому на підставі посадових інструкцій.

Метод парних порівнянь – посади оцінюються в цілому і порівнюються попарно. За наслідками порівняння посади розподіляються по рангах відповідно до суми додатних оцінок в кожній парі.

Метод класифікацій – посади порівнюються в цілому з певним стандартом опису посади, а не з іншими посадами. Визначається кількість рангів і робиться загальний опис посад для кожного рангу (стандарт для порівняння). Завданням оцінювачів є привласнення кожній посаді відповідного рангу.

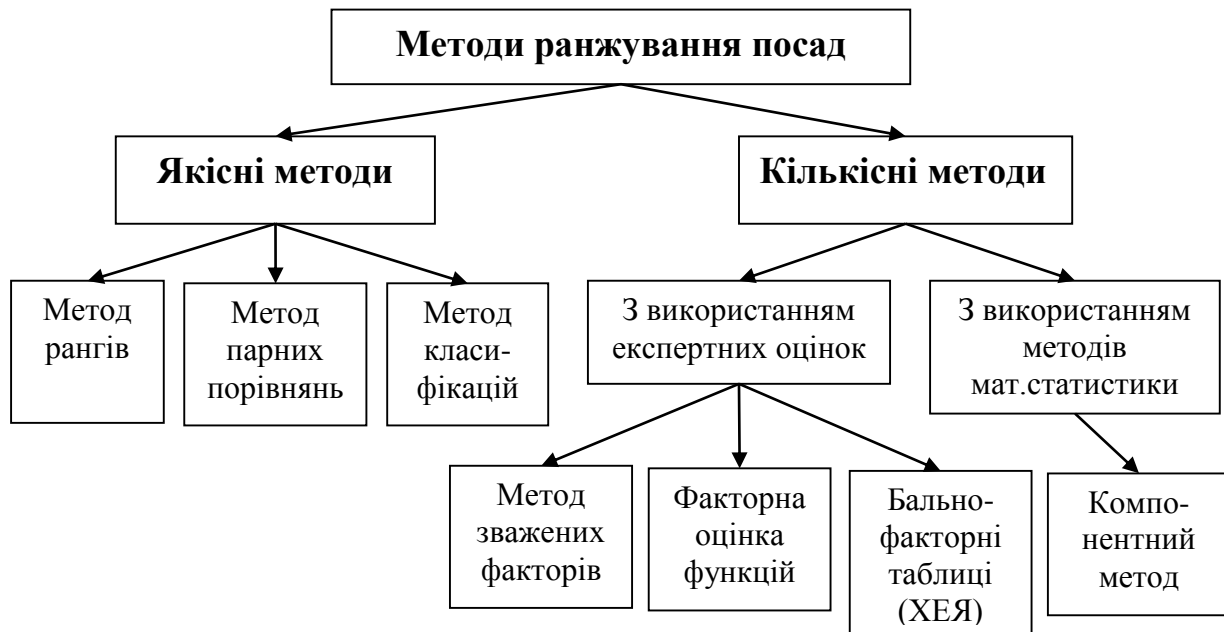

Рис. 3.18. Класифікація методів ранжирування посад [164].

Метод зважених факторів – посади оцінюються на основі ключових компенсаційних факторів, за які компанія готова платити гроші працівникам. Приклад компенсаційних факторів: вплив посади на фінансовий результат, складність роботи на даній посаді, управлінське або комунікативне навантаження посади та ін. Результат оцінки – сума балів для кожної посади, що виражає її загальну цінність для компанії і розрахована з урахуванням вагових коефіцієнтів компенсаційних факторів.

Метод факторної оцінки функцій – по компенсаційних чинниках оцінюються не посади, а окремі посадові функції. Оцінка посади рівна сумі оцінок посадових функцій, її складових. Враховуються не тільки вагові коефіцієнти чинників, але і трудовитрати на виконання тієї або іншої функції (у відсотках від загальної кількості робочого часу).

Бально-факторні таблиці (наприклад, метод Хея) – посади також оцінюються по певних компенсаційних факторах, підсумкове значення балів визначається за спеціально розробленими фахівцями двух- або тривимірними таблицями. Значення бальних оцінок в таблицях також підібрані з урахуванням вагових коефіцієнтів.

Компонентний метод – метод статистичної оцінки посади з використанням багатofакторного регресійного аналізу.

О. Стародетская у роботі [164] робить приблизну оцінку даних методів відносно двох критеріїв: складність і витратність по ресурсах (час, люди, гроші); точність і об'єктивність. Методи оцінки посад розподіляться так, як це показано на рис. 3.17.

Найбільш оптимальне співвідношення цих критеріїв у метода зважених факторів. Розглянемо метод зважених факторів детальніше.

Крок 1. Визначення компенсаційних факторів, які використовуватимуться при проведенні оцінки посад. Визначення вагового коефіцієнта ρ_i для кожного i -го фактору залежно від значущості даного фактору для оцінки посад (загальна сума вагових коефіцієнтів всіх факторів $\sum_{i=1}^n \rho_i = 100\%$).

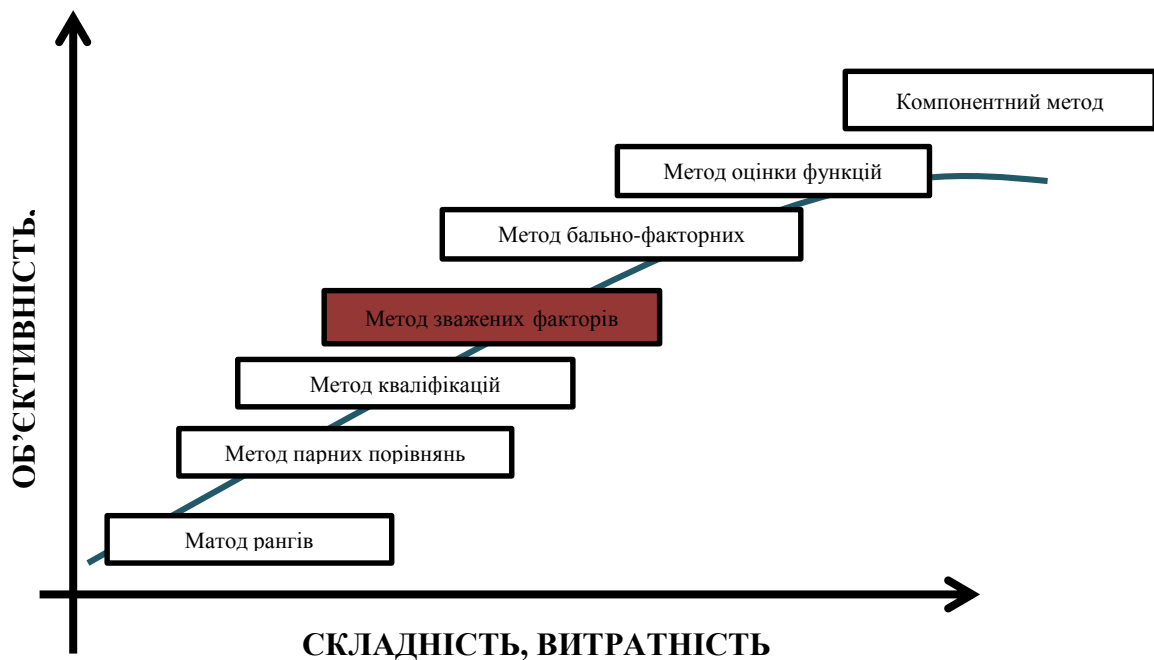

Рис. 3.19. Порівняльний аналіз методів ранжирування посад [164]

Крок 2. Опис змісту факторів і шкал оцінки по кожному фактору. Кожен фактор ділиться на рівні (від трьох до семи), значення фактору для кожного рівня детально описуються.

Крок 3. Аналіз і опис посади з обліком і/або у форматі компенсаційних факторів.

Крок 4. Проведення оцінки посад по кожному фактору: оцінки множаться на вагові коефіцієнти факторів і підсумовуються відповідно до формули:

$$C = \sum_{i=1}^n z_i \cdot \rho_i, \quad (3.19)$$

де C – цінність посади; z_i – оцінка за фактором i ; ρ_i – ваговий коефіцієнт i -го фактору; n – загальна кількість факторів.

Ключовий етап – це *визначення компенсаційних факторів*. Від того, наскільки вірно визначені компенсаційні фактори і точно описані рівні оцінки по факторах, залежить успіх всього заходу. Треба сказати, що компенсаційні фактори використовуються не тільки при цьому підході, але і в бально-факторних таблицях (метод Хея) і оцінці посад по функціях.

Розглянемо деякі приклади наборів компенсаційних факторів, використовуваних різними компаніями.

1. Чинники, рекомендовані Всесвітньою організацією праці [111,157].
2. Кваліфікація: необхідний рівень освіти і професійного досвіду.
3. Складність робочого процесу / ціна помилки: ступінь складності і різноманітність функцій; рівень аналітичних здібностей, необхідний для виконання посадових обов'язків.
4. Міра свободи ухвалення рішень / важливість рішень: міра свободи і відповідальність за схвалювані рішення, їх вплив на організацію.
5. Управління / розвиток персоналу: важливість посади у сфері управління і розвитку персоналу.
6. Взаємодії / комунікація: ступінь необхідної відповідності посаді по горизонталі і вертикалі.
7. Умови роботи / фізичні навантаження: рівень фізичних навантажень, потрібний при виконання робіт, а також складність умов роботи (наприклад, концентрація уваги, фізична сила, напруженість роботи).
8. Фактори, що виділяються за методом Хея [111,157]

1. Знання і досвід, необхідні для роботи:
 - практичні процедури, спеціальні методи і прийоми, професійні знання;
 - управлінське «ноу-хау» (навики планування, організації, виконання, управління і оцінки);
 - навики в області комунікацій (уміння працювати з людьми, налагоджувати з ними контакт і управляти їх діяльністю).
2. Навики, необхідні для вирішення проблем:
 - здібності до аналітичного мислення;
 - здібності до творчості.
3. Рівень відповідальності:
 - межі, в яких працівник на даній позиції може ухвалювати самостійні рішення;
 - в цілому межі його діяльності;
 - рівень дії на роботу компанії.

Таблиця 3.10

Відповідність компенсаційних факторів компетенціям

Компенсаційний чинник	Компетенції
Рівень відповідальності	Відповідальність за результат, навики ухвалення рішення
Вплив на результат	Орієнтація на досягнення результату, самоорганізація
Ціна помилки	Орієнтація на якість, увагу до деталей
Комунікативне навантаження, рівень комунікацій	Комунікативні навики (міжособове розуміння, переконання, вирішення протиріч)
Рівень керівництва, управлінське навантаження	Управлінські навики (організація групової роботи, мотивація, розвиток, лідерство)
Аналітична складність	Навики роботи з інформацією (аналіз і структуризація інформації, вирішення завдань)

Якщо проаналізувати все різноманіття варіантів наборів компенсаційних чинників, можна зробити наступні висновки. Практично всі компанії пред'являють вимоги до освіти і досвіду роботи (у більшому або меншому об'ємі). При описанні більшості факторів використані терміни, що відносяться до понять в області

компетенцій працівників (аналітичні здібності, комунікативні, управлінські навички і т. п.). Фактори, які описують саму посаду, можуть бути також виражені через визначення того, які компетенції потрібні для відповідності працівника цій посаді.

1. З порівняння, приведеного в табл. 3.10, видно, що можна використовувати для оцінки посад вимоги до компетенцій, необхідних для виконання цієї роботи [164].

У такому разі, оцінка посад виглядатиме таким чином, як це наведено у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Оцінка посад за факторами

Посада	Фактор											Загальна оцінка	
	Рівень освіти	Складність вирішувальних задач	Досвід роботи	Самоорганізація	Саморегуляція	Комунікативні навички	Навички роботи з інформацією	Відповідальність	Свобода дій	Орієнтація на досягнення	Навички взаємодії		Управлінські навички
Працівник 1													
Працівник 2													
Працівник n													
Ваговий коефіцієнт													100

Проаналізуємо, чим другий метод відрізняється від першого.

Оцінка посад на основі моделі компетенцій – це фактично профілізація посади, виражена в сумарному цифровому значенні. А профіль компетенцій посади – це інструмент для оцінки того, наскільки рівень компетенцій працівників відповідає необхідному рівню компетенцій посади

Результатом оцінки і ранжирування (грейдинга) посад зазвичай є рівні (грейди) посад, що мають певний діапазон розмірів окладу для кожного грейда, або, як завжди говорять, «вилку» окладу. Але як визначити персональний оклад працівника усередині грейда?

Логічно це зробити відповідно до результатів оцінки працівника. Тому після проведення грейдинга, як правило, розробляється система оцінки персоналу. Підходи до цього достатньо різноманітні. Одні компанії просто оцінюють рівень освіти і стаж, інші розробляють описану вище систему оцінки на основі компетенцій і/або по результатах, треті – якісь свої, унікальні системи оцінки. Є компанії, які віддають визначення окладу усередині грейда «на відкуп» лінійним керівникам, що роблять це без всяких критеріїв. Це у результаті дискредитує всю ідею «прозорості» і справедливості оплати праці, яка є такою, що веде при проведенні грейдинга.

У всіх цих випадках для розробки інструменту оцінки персоналу здійснюється новий проект, лише в деякій мірі пов'язаний з попереднім грейдингом посад. Витрачаються ресурси і час, які могли б бути заощадженими, якби спочатку для оцінки посад використовувалася модель професійних компетенцій, яку можна було б також застосувати для оцінки працівників з метою визначення їх окладу усередині грейда.

У зв'язку з цим, в роботі пропонується наступна модель підтримки прийняття рішень М5 на основі оцінки компетенцій, наведена на рис. 3.19.

Введемо деякі позначення:

k – зокрема компетенція, за якою поводитьься оцінка ($k = \overline{1, K}$);

K – загальна кількість компетенцій, що враховуються;

$\overline{Rp_i}$ – середнє значення профілю i -ї посади ($i = \overline{1, N}$);

Rp_i^k – оцінка профілю i -ї посади за k -ю компетенцією;

N – загальна кількість посад;

$\overline{Rr_{ij}}$ – середня оцінка j -го працівника на i -й посаді ($i = \overline{1, M}$);

Rr_{ji}^k – оцінка j -го працівника на i -й посаді за k -ю компетенцією;

M – загальна кількість працівників, які оцінюються;

Δ_{ij} – відхилення середньої оцінки j -го працівника від середньої оцінки профілю i -ї посади;

Z_{ij} – оплата праці j -го працівника на i -й посаді;

Z_i^u – максимально можливий оклад для i -ї посади;

Z_i^l – мінімально можливий оклад для i -ї посади.

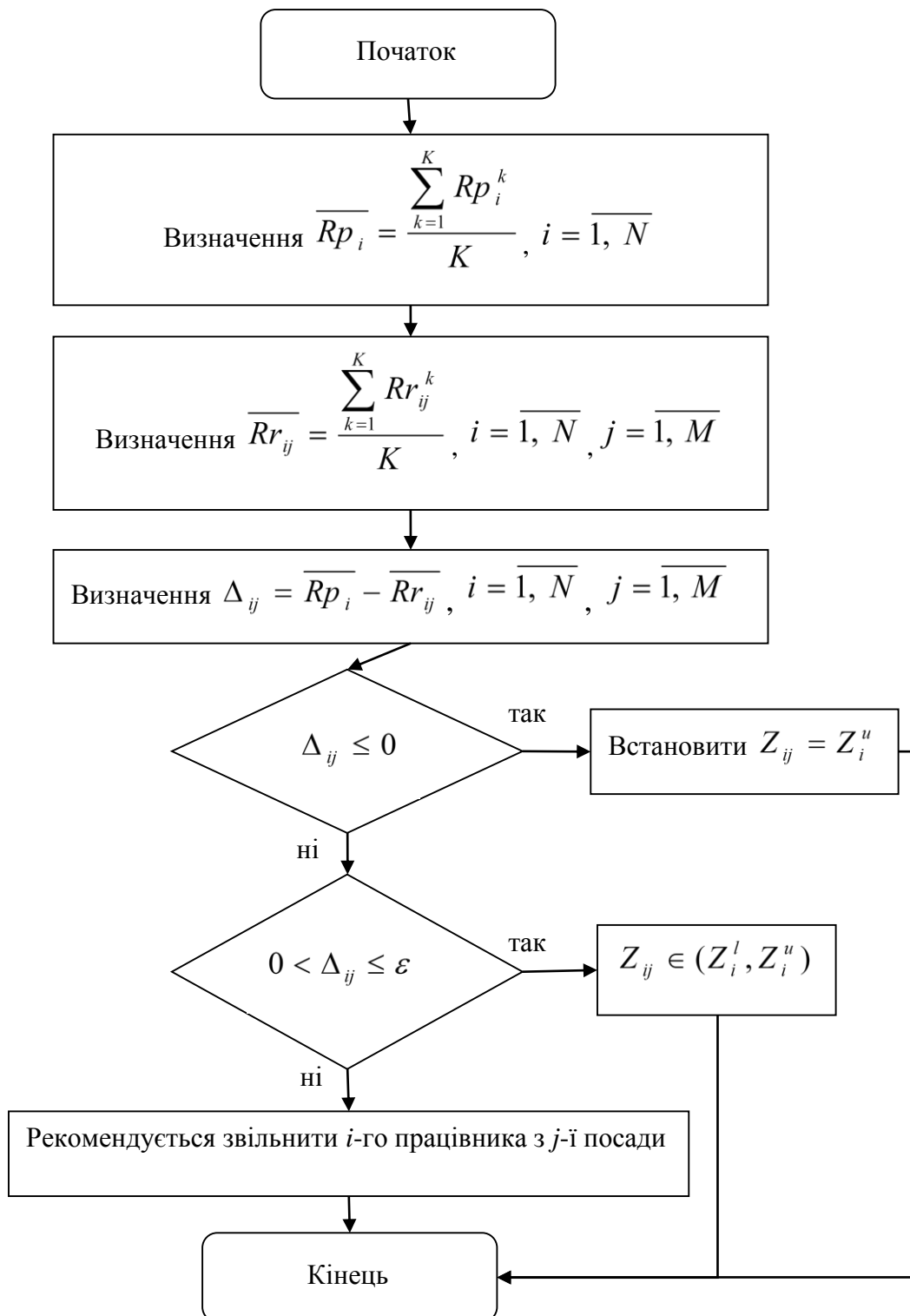

Рис. 3.20 Модель (М5) прийняття рішень щодо встановлення оплати праці на основі оцінки відповідності компетенцій працівника профілю посади.

У разі відповідності результатів оцінки працівника ідеальному профілю компетенцій посади йому виплачується максимальний оклад для даного грейда. Чим менш відповідає рівень компетенцій працівника ідеальному профілю, тим менше його оклад в рамках грейда. Якщо ж рівень компетенцій працівника перевищує вимоги посади, то це кандидат у кадровий резерв. В цьому випадку зовсім необов'язково переплачувати працівникові за невживані компанією компетенції, достатньо його мотивувати можливістю кар'єрного зростання або застосування своїх здібностей в проектній роботі. Таким чином, ми нівелюємо один з істотних недоліків цього підходу, про який попереджали японські колеги.

В результаті, один інструмент використовується і для оцінки посад, і для оцінки персоналу. Більш того, такий підхід – це основа побудови системи управління персоналу, орієнтованої на людину.

На закінчення необхідно звернути увагу на ще один дуже важливий момент. При розробці моделі компетенцій як інструменту оцінки не тільки працівників, але і посад потрібно дотримуватися наступних принципів.

Компетенції необхідно розглядати тільки як сукупність знань і навичків, що забезпечують успішність професійної діяльності. Неприпустимо використовувати як компетенції особові якості і характеристики, які змінити неможливо.

Структура моделі компетенцій повинна враховувати структуру будь-якої професійної діяльності в рамках компанії. Для цього модель компетенцій повинна бути розроблена відповідно до етапів і характеристик діяльності як такий, незалежно від її змістовних компонентів.

Професійна специфіка компанії у такому разі повинна бути врахована при розробці поведінкових індикаторів рівнів компетенцій, тобто конкретних поведінкових проявів компетенцій стосовно конкретних посад.

Таким чином, правильно розроблена модель компетенцій і профілізація посад – це надійна основа для ефективно побудови всіх систем управління персоналом комунального підприємства з метою максимального повного і ефективного використання професійного потенціалу його працівників.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Побудована модель оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг на основі виробничої функції Кобба – Дугласа – Тінбергена для районних підприємств комунального господарства м. Харкова дозволяють оцінити, проаналізувати і спрогнозувати на короткостроковий період обсяг наданих комунальних послуг в поквартальному розрізі, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між факторами зростання, виділяти екстенсивні і інтенсивні фактори, дозволяють виробити стратегії розвитку, використовуючи той фактор виробництва, який може забезпечити найбільше економічне зростання.

2. Запропонована комплексна модель оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки першого рівня М0.4 дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни в системі комунального господарства на рівні надання та сплати комунальних послуг, формування заборгованості споживачів за надані послуги, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (регіональний) бюджет, які можуть мати місце при розвитку ресурсного потенціалу системи і активній інвестиційній політиці.

3. В роботі стверджується, що основний виробничий ресурс - кваліфікація людини – неможливо збільшити через зростання інвестицій у виробництві. Цього можна добитися тільки через збільшення інвестицій в людину і посилення споживання – у тому числі споживання освітніх послуг, вкладень в здоров'я людини та ін.

4. Розглянуто можливості розвитку трудового потенціалу системи КГ на основі впровадження оцінки компетенцій персоналу.

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання розробки теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства. У ході проведення дослідження отримано наступні висновки:

1. Уточнено поняття «результати діяльності в сфері житлово-комунального господарства». Послуга так само, як і фізичний продукт, є реакцією виробника на запити ринку і, отже, має свою споживчу вартість. Це зумовлює її товарний характер, який виражається у здатності задовольняти потреби людей за допомогою її (послуги) придбання, використання, споживання.

2. На основі аналізу концепції маркетингу послуг в роботі виділяється ряд характеристик, які визначають специфіку житлово-комунальних послуг у системі галузей національної економіки. Встановлено, що подвійність становища підприємств ЖК послуг (громадський і приватний характер) як суб'єктів ринкових відносин обумовлена характером наданих ними послуг: ЖКП мають ознаки як приватних, так і громадських благ в умовах необмеженого доступу до їх споживання. Ці властивості ЖКП припускають можливість розвитку в даній сфері конкуренції. Підкреслюється необхідність в процесі надання послуг приділяти увагу персоналу, споживачам, матеріальній сфері та процесу обслуговування.

3. Проаналізувавши результати реформування житлово-комунального господарства України встановлено, що негативні процеси в галузі не тільки не зупинилися, а й досить активно розвиваються. Всупереч основним положенням Бюджетного Кодексу України фінансування житлово-комунального господарства здійснюється безсистемно, не відповідає затвердженим програмам фінансування в цій галузі, не орієнтується на довгостроковий період відповідно до затверджених цілей, що є прикладом неефективного використання бюджетних коштів.

Відзначається, що в основі всіх програм реформування закладена необхідність розробки методики регулювання тарифів. Для чого пропонується

включення в чинний тариф на оплату житлово-комунальних послуг інвестиційну складову методом прибутковості інвестованого капіталу.

4. Досліджені стан і тенденції заборгованості населення за житлово-комунальні послуги. Проаналізовано ставлення населення до основних напрямів реформування житлово-комунального господарства. Процес соціально-економічних нововведень, які розвиваються в цій сфері, характеризується непослідовністю і суперечливістю, що породжують недовіру і насторожене ставлення з боку населення України до проведених реформ.

У роботі відстоюється точка зору, відповідно до якої альтернативні способи реформування галузі лежать в площині спрямованості та принципової установки інституціональних реформ: ринкові або неринкові.

Визначено, що в будь-якій господарській системі, в тому числі і нестабільній економіці України, властивий свій інституційний цикл, що характеризується певними формами економічних інститутів, типами організацій та моделями управління, ці моделі дозволяють в конкретних історичних умовах реалізуватися і забезпечити стабільний економічний розвиток.

5. Аналіз показав, що інституційна теорія по-новому ставить питання про значну роль і вплив таких важливих параметрів розвитку економіки, як соціальне розшарування населення і бідність. Одне з важливих положень інституційної економіки – твердження про необхідність орієнтації реформ на людину, поєднання соціальної справедливості і економічної ефективності. Тенденція перенесення фінансових соціальних витрат з державного бюджету на заощадження громадян пагубна і суперечить досвіду країн з високорозвиненою економікою.

6. Запропонований соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону, спрямований на те, щоб встановити розумний баланс між інтересами усіх сторін, пов'язаних з виробництвом, споживанням і регулюванням житлово-комунального господарства, в якому повинно бути враховано як рівень державної фінансової підтримки і заборгованостей споживачів за надання послуги, прогноз обсягу наданих і сплачених комунальних послуг, так і враховувати задоволеність споживачів

наданими послугами, рівень компетенції персоналу і можливість залучення в галузь інвестицій.

7. Результати аналізу доходів і витрат населення України свідчать про те, що населення неспроможне впоратися з вантажем комунальних платежів і тому, при стійкій тенденції підвищення плати за житлово-комунальні послуги в умовах зниження добробуту населення, потреба адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям в субсидіях та інших державних допомогах повинна залишатися.

8. Для стимулювання економічного зростання ЖКГ регіону, державі необхідно в першу чергу піклуватися не стільки про експорт сировинних ресурсів, ціни на газ та ін., скільки про зростання доходів населення, від яких вирішальною мірою залежить особисте споживання і про капітальні інвестиції, від яких залежить зростання виробничого потенціалу та продуктивності праці.

9. Встановлено, що формування тарифу на житлово-комунальні послуги необхідно будувати на різних принципах – бюджетному для соціальної сфери та ринкової для економічної сфери. Тобто, економічно обгрунтованому тарифу повинен відповідати ліміт соціального споживання комунальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л. Размышления о долгосрочной стратегии, науке и демократии / Л. Абалкин // Вопросы экономики. – 2006. – № 12. – С. 4–19.
2. Абдуллина А. Р. Жилищно-коммунальное хозяйство в России / А. Р. Абдуллина, И. А. Владимиров // Проблемы современной экономики : материалы междунар. науч. конф., Челябинск, декабрь 2011 г. – Челябинск : Два комсомольца, 2011. – С. 183–185.
3. Агаджанов Г. К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств : навч. посібник / Г. К. Агаджанов ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – 2-е вид., перероб. та доп. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 392 с.
4. Амосов О. Ю. Сучасні проблеми тарифної політики в житлово-комунальній сфері / О. Ю. Амосов // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. / Харьков. нац. акад. гор. хоз-ва. – Киев : Техніка, 2009. – Вып. 89. – С. 208–212. – (Серия «Экономические науки»).
5. Анализ факторов и условий эффективности инновационной стратегии развития жилищно-коммунальных комплексов / В. И. Торкатюк, А. Е. Черкасов, А. А. Рябев, А. В. Бораковский // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 43–44.
6. Аналіз проблем функціонування та розвитку житлово-комунального господарства в Україні / В. І. Торкатюк, О. В. Даниленко, І. Л. Полчанінова та ін. // Принципи формування економічних параметрів організаційно-технологічного забезпечення надійності зведення об'єктів житлово-комунальної галузі : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, листопад 2012 р. – Харків : ХНАМГ, 2012. – С. 13–15.
7. Андреева В. Н. Активизация процессов инвестирования коммунального хозяйства региона / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Менеджмент міського і

регіонального розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 28–29 березня 2013р.–Харків:ХНАМГ,2013.– С. 94–95.

8. Андреева В. Н. Интегральная модель коммунальной услуги / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко, Е. И. Лукьяненко // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. / Харьков. нац. акад. гор. хоз-ва. – Киев : Техніка, 2008. – Вып. 82. – С. 156–162. – (Серия «Экономические науки»).

9. Андреева В. Н. Конкурентная экономика через призму коммунальной сферы / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // XXXIII научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Общественно-экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2006. – С. 50–51.

10. Андреева В. Н. Механизм управления развитием рынка коммунальных услуг региона / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Бизнес Информ. – 2011. – № 5 (1). – С. 147–149.

11. Андреева В. Н. Моделирование уровня бюджетных дотаций коммунального хозяйства / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Менеджмент міського і регіонального розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 28–29 березня 2013 р. – Харків : ХНАМГ, 2013. – С. 95–96.

12. Андреева В. Н. Некоторые подходы к моделированию маркетинга жилищных услуг / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Усовершенствование экономических структур строительной отрасли в условиях трансформации экономики Украины к рыночным условиям : материалы междунар. науч.-практ. конф., Харьков, 17–19 октября 2005 г. – Харьков : ХНАГХ, 2005. – С. 75.

13. Андреева В. Н. Поведение потребителей на рынке информационных услуг / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. / Харьков. нац. акад. гор. хоз-ва. – Киев : Техніка, 2006. – Вып. 70. – С. 126–130. – (Серия «Экономические науки»).

14. Андреева В. Н. Построение и использование индекса удовлетворённости клиентов коммунальными услугами / В. Н. Андреева, Д. А. Шаповаленко // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – Вип. 96. – С. 456–470. – (Серія «Економічні науки»).

15. Андреева В. М. Деякі проблеми трансформаційних процесів у комунальній сфері / В. М. Андреева, Д. О. Шаповаленко // XXXV науково-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков: ХНАГХ, 2010. – С. 67–69.

16. Андреева В. М. Конкурентоспроможність країни як національна ідея / В. М. Андреева, Д. О. Шаповаленко // XXXV науково-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2010. – С. 71–73.

17. Андреева В. М. Маркетинг і поведінка споживача на ринку комунальних послуг: навч. посібник / В. М. Андреева, Є. М. Кайлюк, Д. О. Шаповаленко ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 150 с.

18. Андреева В. М. Модель оцінки, аналізу і прогнозування об'єму наданих послуг / В. М. Андреева, Д. О. Шаповаленко // Менеджмент міського і регіонального розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 28–29 березня 2013 р. – Харків : ХНАМГ, 2013. – С. 135–136.

19. Архиреев С. И. Трансакционные издержки институционализации фондового рынка : [монография] / С. И. Архиреев, Я. В. Зинченко. - Х. : ХНУ, 2005. - 247 с.

20. Аузан А. Экономика всего. Как институты определяют нашу жизнь / А. Аузан. - М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. - 160 с.

21. Анфертьева А. И. Экспертиза финансового и экономического обоснования тарифов на работы и услуги (содержание и ремонт жилищного фонда),

учитываемых в оплате жилья: теория и практика проведения) / А. И. Анфертьева, С. А. Погосов. – Спб. : Питерком, 2000. – 140 с.

22. Афанасьева А. Н. Сфера жилищно-коммунальных услуг: критериальный подход к государственному регулированию коммунальных услуг [Электронный ресурс] / А. Н. Афанасьева // Вестник экономики, права и социологии. – 2012. – № 1. – Режим доступа: www.vestnykers.ru/0112/1.pdf, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

23. Ачкасов А. Є. Аналіз використання ресурсів на підприємствах житлово-комунального господарства / А. Є. Ачкасов, В. О. Костюк, І. В. Мількін // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., Алушта (АР Крим), 13–17 червня 2011 р. – Алушта (АР Крим) : ХО НТТ КГ та ПО ; Харків : ХНАМГ, 2011. – С. 247–249.

24. Ачкасов А. Є. Житловий фонд Харківського регіону як капітал та об'єкт інвестування / А. Є. Ачкасов, Є. М. Гелеверя, А. П. Косяк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – № 935. – С. 80–91.

25. Ачкасов І. А. Управління інноваційними платформами проектів енергозберігаючих технологій у житлово-комунальному господарстві : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 05.13.22 – управління проектами і програмами / Ачкасов Ігор Анатолійович ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ, 2008. – 18 с.

26. Бабаєв В. М. Житлово-комунальне господарство: пошук альтернативних рішень / В. М. Бабаєв // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Одеса:ОРШДУНАДУ,2003.–№4(16).– С. 282–291.

27. Балацкий Е. Дуглас Норт: когнитивно-институциональный теоретический синтез [Электронный ресурс] / Е. Балацкий. – Режим доступа: kapital-rus.ru/articles/article/182691/, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

28. Беспалова А. Г. Маркетинг в сфере услуг (сервисная деятельность) : учеб. пособие / А. Г. Беспалова. – М. : Ваш полиграфический партнёр, 2014. – 228 с.
29. Бернар И. Толковый экономический и финансовый словарь / Бернар И., Колли Ж.-К. ; пер. с фр. ; под общ. ред. Л. В. Степанова ; ред. В. Б. Рыбаков. – М. : Междунар. отношения, 1997. – 522 с.
30. Бессонова О. Э. Институты раздаточной экономики России: ретроспективный анализ / О. Э. Бессонова. – Новосибирск : Изд-во ИЭиОПП СО РАН, 1997.
31. Богуславский В. Н. Институциональные матрицы и социальная психология: (Размышления над книгой С. Г. Кирдиной «X- и Y-экономики: институциональный анализ», М. : Наука, 2004) / В. Н. Богуславский // Terra economicus. – 2004. – Vol. 2. – № 4.
32. Большой экономический словарь: 25000 терминов / под ред. А. Н. Азрилияна. – 7-е изд., доп. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 1472 с.
33. Боровиков В. П. Statistica: искусство анализа данных на компьютере : для профессионалов / В. П. Боровиков. – СПб. : Питер, 2001. – 656 с.
34. Бубенко П. Т. Житлово-комунальне господарство регіону як системний об'єкт дослідження якісних характеристик / П. Т. Бубенко, О. В. Димченко // Регіональна економіка. – 2011. – № 4. – С. 57–67.
35. Бубенко П. Т. Комунальна інфраструктура / П. Т. Бубенко, О. В. Димченко // Концепція стратегії розвитку міста Харкова до 2030 року. – Харків : ХНАМГ, 2012. – С. 137–143.
36. Бубенко П. Т. Тенденції підтримки ЖКГ за механізмом міжбюджетних трансферів / П. Т. Бубенко, О. В. Димченко // XXXVI научно-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономическая наука. – Харьков: ХНАГХ, 2012. – С. 21–23.
37. Бубенко П. Т. Управління системною модернізацією та розвитком житлово-комунальних підприємств : монографія / П. Т. Бубенко,

О. В. Димченко, А. Д. Кашпур ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 233 с.

38. Бузгалин А. В. Теория социально-экономических трансформаций. Прошлое, настоящее и будущее экономик "реального социализма" в глобальном постиндустриальном мире / А. В. Бузгалин, А. И. Колганов. - М. : ТЕИС, 2003. - 656 с.

39. Бутиріна В. М. Підвищення ефективності функціонування житлово-комунального господарства в промисловому місті : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Бутиріна Віра Миколаївна ; Ін-т екон.-прав. дослід. НАН України. – Донецьк, 2009. – 19 с.

40. Бутін Є. П. Управління розвитком ринку житлово-комунальних послуг з урахуванням закордонного досвіду / Є. П. Бутін // Економічні інновації. – 2009. – № 38. – С. 35–39.

41. Васильєва А. Фінансове забезпечення реформування ЖКГ в Україні / А. Васильєва // ЖКХ. – 2012. – № 9. – С. 62–63.

42. Вдосконалення менеджменту підприємств системи життєзабезпечення міст України : монографія / за ред. Є. М. Кайлюка. – Харків : Форт, 2011. – 448 с.

43. Веблен Торстейн. Теория праздного класса: экономическое исследование институций [Електронний ресурс] / Торстейн Веблен. - Режим доступу : <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/5890>.

44. Використання державно-приватного партнерства в системі управління ринком житлово-комунальних послуг / В.М.Бабаєв, І. І. Килимник, В. І. Торкатюк та ін. // Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житлово-комунального господарства : матеріали всеукр.наук.-практ.інтернет-конф., Харків, 1–28 лютого 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 3–5.

45. Власов М. П. Моделирование экономических процессов / М. П. Власов, П. Д. Шимко. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 409 с.

46. Ворачек Х. О состоянии «теории маркетинга услуг» / Х. Ворачек // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 1. – С. 99–103.
47. Выполнение госбюджета Украины за 2013 год [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://index.minfin.com.ua/budget/?2013>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.
48. Гавриленко В. О. Реструктуризація підприємств житлово-комунального господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами / Гавриленко Валентина Олександрівна ; Європейський університет. – Київ, 2005. – 24 с.
49. Гаєвська В. О. Використання теорії масового обслуговування в системах функціонування ОСББ та ЖБК / В. О. Гаєвська // Комунальне господарство міст : наук.-техн.зб./Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – Вип. 106. – С. 423–428. – (Серія «Економічні науки»).
50. Галямов Ю. Ю. Реформирование системы регулирования жилищно-коммунального хозяйства города в условиях рынка / Ю. Ю. Галямов, В. К. Попов, А. Л. Шушарин. – Томск : Крас. знамя, 2007. – 261 с.
51. Гнездова Ю. В. Формирование системы государственных и рыночных регуляторов развития сферы коммунального обслуживания населения : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.05 – экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – сфера услуг) / Гнездова Юлия Владимировна ; Рос. ун-т кооп. – М., 2009. – 309 с.
52. Голиков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посібник / А. П. Голиков. – 3-е вид., переробл. і доп. – Київ : Знання, 2009. – 222 с.
53. Гончарова З. В. Формування конкурентного середовища в житлово-комунальному господарстві регіонів / З. В. Гончарова // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1 (18). – С. 157–161.

54. Госбюджет – 2013 и эффекты кривых зеркал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/gosbyudzhnet-2013-i-effekty-krivyh-zerkal-.html>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

55. Господарський механізм [Електронний ресурс] / Економічний словник . – Режим доступу: http://abc.informbureau.com/html/oicssenoaaiiue_iaoaieci.html, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

56. ГОСТ Р 50646-94. Услуги населению. Термины и определения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: vsegost.com/Catalog/97/9755.shtml, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

57. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Київ : Знання, 2008. – 398 с. – (Вища освіта 21 століття).

58. Громенко В. В. Математическая экономика / В. В. Громенко. – М. : МЭСИ, 2004. – 100 с.

59. Джабраилов С. З. Понятие, виды, значение и правовое регулирование торговли услугами в РФ / С. З. Джабраилов. – М., 1998. – Деп. в ИНИОН РАН.

60. Димченко О. В. До питання про оновлення принципів стратегічного розвитку ЖКГ з огляду на євроінтеграційні процеси в Україні / О. В. Димченко, Ю. Г. Ільяшенко // XXXVI науково-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2012. – С. 4–6.

61. Димченко О. В. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління : монографія / О. В. Димченко ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 356 с.

62. Димченко О. В. Монополізм в ЖКГ: особливості функціонування / О. В. Димченко, Д. О. Шаповаленко // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали IV міжнар.

наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 16–17.

63. Димченко О. В. Регіональна економіка : навч. посібник / О. В. Димченко, Н. М. Матвєєва, С. М. Гайденко ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 221 с.

64. Димченко О. В. Системний підхід до формування механізму інвестування галузі ЖКГ в контексті оптимізації руху грошових потоків / О. В. Димченко, Ю. Г. Ілляшенко // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 20–22 жовтня 2010 р. – Харків : ХНАМГ, 2010. – С. 30–34.

65. Досвід реформування житлово-комунального господарства в країнах ЄС // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 376–378.

66. Доугерти К. Введение в эконометрику / К. Доугерти ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 372 с.

67. Дымченко Е. В. Инновационная компонента формирования совокупного потенциала жилищно-коммунальных предприятий / Е. В. Дымченко, П. Т. Бубенко, В. Н. Тюрина // Бизнес Информ. – 2008. – № 5. – С. 5–9.

68. Еволюційний погляд на розробку програм реформування та розвитку житлово-комунального господарства регіону / В. Т. Семенов, В. М. Прасол, О. В. Димченко, З. В. Гончарова // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – Вип. 96. – С. 546–551. – (Серія «Економічні науки»).

69. Економіка міського господарства : навч. посібник / за ред. Т. П. Юр'євої : Харків держ. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХДАМГ, 2002. – 672 с.

70. Ерєменко А. Коммунальные тарифы. Что дальше?.. / А. Ерєменко // Зеркало недели. Украина. – 2013. – № 2. – 18 января.

71. Єремєєв І. С. Проблеми менеджменту в ЖКГ / І. С. Єремєєв // Міське господарство України. – 2013. – № 1. – С. 27–29.
72. Завьялов П. С. Формула успеха: маркетинг: (сто вопросов-ответов о том, как эффективно действовать на внешнем рынке) / Завьялов П. С., Демидов В. Е. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Междунар. отношения, 1991. – 416 с.
73. Запатрина И. В. Жилищно-коммунальное хозяйство: перспективы реформирования / И. В. Запатрина, Т. Б. Лебеда // Экономика Украины. – 2012. – № 10. – С. 34–44.
74. Запатрина И. В. Реформирование жилищно-коммунального хозяйства в условиях макроэкономической нестабильности / И. В. Запатрина, Т. Б. Лебеда // Экономика Украины. – 2011. – № 10. – С. 16–29.
75. Запатрина И. В. Тарифная политика как критический фактор развития жилищно-коммунальной сферы / И. В. Запатрина, Т. Б. Лебеда // Экономика Украины. – 2013. – № 3. – С. 66–76.
76. Змиевская О. Государственный фонд регионального развития: путь к развитию регионов / О. Змиевская // Время ЖКХ. – 2013. – № 8. – С. 6–9.
77. Золочевська А. В. Проблеми залучення інвестицій у сферу ЖКГ та сучасна тарифна політика енергетичних підприємств / А. В. Золочевська, О. В. Димченко // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали ІV міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 22–23.
78. Иванов Н. Н. Управление бизнес-услугами : учеб. пособие / Н. Н. Иванов ; Санкт-Петербург. гос. ун-т экон. и финансов. – СПб. : СПГУЭФ, 2010.
79. Измалков С. Теория экономических механизмов: (Нобелевская премия по экономике 2007 г.) / С. Измалков // Вопросы экономики. – 2008. – № 1. – С. 4–26.
80. Измерение неравенства в благосостоянии [Электронный ресурс]. –

Режим доступа: <http://www.empitry.com/388-izmerenie-neravenstva-v-blagosostoyanii.html>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

81. Инвестиционно-климатические пояса Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/macrolevel/investicionno-klimaticheskie-poyasa-ukrainy-mezhdu-prigovorami-i-vozmozhnostyami-.html_, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

82. Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем : монографія / В. П. Решетило, Г. В. Стадник, І. А. Островський та ін. ; за ред. В. П. Решетило ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2013. – 241 с.

83. Кайлюк Є. М. Концептуальна схема економічного механізму функціонування комунального господарства регіону / Є. М. Кайлюк, Д. О. Шаповаленко // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – Вип. 113. – С. 16–28. – (Серія «Економічні науки»).

84. Карлова О. А. Сучасна система управління житлово-комунальним господарством міського комплексу / О. А. Карлова // Менеджмент міського і регіонального розвитку : матеріали регіон. наук.-практ. конф. Харків, 26–27 квітня 2012 р. – Харків : ХНАМГ, 2012. – С. 21–23.

85. Качкаев П. Р. Проблемы и перспективы развития ЖКХ в рамках реформирования отраслей / П. Р. Качкаев // Жилищное и коммунальное хозяйство. – 2013. – № 2. – С. 2–5.

86. Кирдина С. Г. Институциональные матрицы и развитие России : монография / С. Г. Кирдина. – М. : ТЕИС, 2000.

87. Кирдина С. Г. X- и Y- экономики: институциональный анализ / С. Г. Кирдина. – М. : Наука, 2004. – 256 с.

88. Колотило И. Реформирование отрасли, или Выход из финансового кризиса предприятий жилищно-коммунального хозяйства [Электронный ресурс] /

И. Колотило // Зеркало недели. Украина. – 2013. – 29 марта. – Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/social_secutity/reformirovanie-otrasli-ili-vygod-iz-finansovogo-krizisa-predpriyatiy-zhilischno-kommunalnogo-hozyayst-va-.html Иван Колотило 29 марта, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

89. Коммонс Джон Р. Правовые основы капитализма / Джон Р. Коммонс. - М. : Высшая школа экономики (Государственный Университет), 2011. - 416 с.

90. Концептуальні основи управління стійким розвитком житлово-комунального господарства / П. Т. Бубенко, Т. П. Юр'єва, О. В. Димченко, О. Д. Панова // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., Алушта (АР Крим), 14–18 червня 2010 р. – Алушта (АР Крим) : ХО НТТКГ та ПО : ХНАМГ, 2010. – С. 10–13.

91. Котлер Ф. Маркетинг: гостеприимство и туризм / Котлер Ф., Боуэн Д., Мейкенз Д. – М. : Юнити, 1998. – 356 с.

92. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер ; пер. с англ. – М. : Бизнес-книга: ИМА-Кросс. Плюс, 1995. – 670 с.

93. Кривда О. Реформування ЖКГ: актуальні проблеми сьогодення / О. Кривда // Фінансовий контроль. – 2011. – № 9. – С. 45–47.

94. Кузнецов С. А. Большой толковый словарь русского языка / С. А. Кузнецов. – СПб. : Норинт, 1998.

95. Кузькін Є. Ю. Формування систем показників, які характеризують економічний розвиток регіону / Є. Ю. Кузькін, М. М. Новікова // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. / Харьков. нац. акад. гор. хоз-ва. – Киев : Техніка, 2007. – Вып. 75. – С. 328–333. – (Серия «Экономические науки»).

96. Кулижская Ж. С. Формирование рынка жилищно-коммунальных услуг в муниципальных образованиях : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 –экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами (строительство) / Кулижская Жанна Сергеевна ; Иркутск. гос. экон. акад. – Иркутск , 2001. – 181 с.

97. Куликов В. М. Перевод предприятий жилищно-коммунального хозяйства с военно-коммунистических методов управления на принципы НЭПа (1920–1928 гг.) / В. М. Куликов, В. В. Шайхiev // Известия Уральского государственного экономического университета. – 2004. – № 8.

98. Куринная Я. В. Ускорение реформ в ЖКХ: проблемы и пути их решения / Я. В. Куринная // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – Вип. 104. – С. 47–54. – (Серія «Економічні науки»).

99. Лісна І. Ф. Сучасний стан та напрями розвитку житлово-комунального комплексу України / І. Ф. Лісна // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – Вип. 102. – С. 10–17. – (Серія «Економічні науки»).

100. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь: словарь современной экономической науки / Л. И. Лопатников. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Дело, 2003. – 520 с.

101. Лукинский О. А. Нужны ли ЖКХ нанотехнологии? / О. А. Лукинский // ЖКХ. – 2012. – № 4. – С. 33–39.

102. Лукьянов С. Отраслевые барьеры входа как важнейший инструмент политики ограничения конкуренции / С. Лукьянов, Н. Кисляк // Вопросы экономики. – 2007. – № 2.

103. Мамонов К. А. Модель державно-приватного партнерства в системі управління заборгованістю житлово-комунального комплексу регіонів К. А. Мамонов, О. А. Боровик // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – Вип. 106. – С. 168–173. – (Серія «Економічні науки»).

104. Мамонов К. А. Стимули та перешкоди впровадження державно-приватного партнерства у галузі ЖКГ / К. А. Мамонов, О. О. Конопліна // Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі

житлово-комунального господарства : всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 1–28 лютого 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 129–131.

105. Маркс К. Теория прибавочной стоимости // Сочинения : в 50 т. / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – М. : Политиздат, 1968. – Т. 26, ч.1. – С. 139–149.

106. Международный стандарт ISO 9004-2. Административное управление качеством и элементы системы качества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.stroimdom.com.ua/files/docs/iso-9004-2-91.pdf, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

107. Менеджмент міського розвитку : монографія / А. Є. Ачкасов, О. В. Васильєв, О. А. Карлова та ін. ; за ред. О. В. Васильєва ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2013. – 397 с.

108. Менеджмент регіонального розвитку : монографія / за ред. О. В. Васильєва, К. А. Фісуна ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 375 с.

109. Методология стратегического управления ЖКХ городов: комплексная диагностика его состояния : монография / В. В. Димченко, Т. В. Момот, Е. В. Димченко, Д. В. Бутник ; Харьков. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Харьков : ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2014. – 158 с.

110. Механизмы предоставления ЖКУ в системе муниципального управления / Васильева Н. В., Кирсанов С. А., Ошурков А. Т. и др. – СПб. : Петрополис, 2000. – 136 с.

111. Милкович Д. Система вознаграждений и методы стимулирования персонала / Милкович Д., Ньюман Д. – М. : Вершина, 2005.

112. Митчелл У. Экономические циклы. Проблема и ее постановка / У. Митчелл ; [пер. с англ.]. - М. - Л. : Госиздат, 1930.

113. Модернізація ЖКГ: реформа // Міське господарство України. – 2011. – № 3. – С. 2.

114. Можаяева И. Г. Муниципальное управление : учебник / Можаяева И. Г., Богинская Е. В. – М. : Гардарики, 2006. – 245 с.

115. Муравина И. В. Социально-ориентированный маркетинг в управлении качеством сервисного обслуживания предприятиями жилищно-коммунального хозяйства [Электронный ресурс] / И. В. Муравина // Российское предпринимательство. – 2008. – № 4. – Вып. 2. – С. 103–107. – Режим доступа: old.creativeconomy.ru/articles/13297/, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

116. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України, д. т. н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона ; Ін-т екон. природокорист. та сталого розвитку НАН України. – Київ : ІЕПСР НАН України, 2012.

117. Норт Д. Вклад неоинституционализма в понимание проблем переходной экономики [Электронный ресурс] / Д. Норт. – Режим доступа: sustdevelopment.narod.ru/.../Douglas_S_North_vklad_neoinst_pereh_ek.doc, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

118. Норт Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. - К. : Основи, 2000. - 198 с.

119. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норд ; пер. с англ. А. Н. Нестеренко. – М. : Фонд. экон. книги. Начала, 1997. – 180 с. – (Современная институциональная эволюционная теория).

120. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / Д. Норд ; пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана. – М. : Изд. дом Гос. ун-та –Высш. школы, 2010. – 256 с. – (Экономическая теория).

121. Обґрунтування концептуального підходу до управління розвитком житлово-комунального комплексу / О. В. Димченко, В. І. Торкатюк, Л. М. Шутенко, Г. В. Стадник // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали IV міжнар.

наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 17–20.

122. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання будівельної галузі та житлово-комунального комплексу України : монографія / ред. В. М. Бабаєв, Т. М. Момот. – Харків : Фактор, 2012. – 536 с.

123. Общероссийский классификатор видов экономической деятельности продукции и услуг (ОКДП) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: kodifikant.ru/class/okdp, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

124. Ожегов 2001 – С. И. Ожегов. Словарь революционной эпохи. Историко-культурный справочник (Предварительные наброски). – 1920-е гг. // Словарь и культура русской речи: к 100-летию со дня рождения С. И. Ожегова. – М. : Индрик, 2001. — 560 с.

125. Олійник М. В. Інституційна динаміка фінансового сектору в умовах ринкової трансформації економіки України [Електронний ресурс] / М. В. Олійник. - Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_4/Oliynyk_409.htm

126. Олсон М. Рассредоточение власти и общество в переходный период. Лекарства от коррупции, распада и замедления экономического роста / М. Олсон // Экономика и математические методы. - 1995. - Т. 31. - № 4.

127. Онищук Г. І. Економіка ЖКГ: нові підходи у формуванні цінової і тарифної політики / Г. І. Онищук // Економіка України. – 2001. – № 7. – С. 22–28.

128. Онищук Г. І. Світовий досвід ефективності реформування у сфері міського господарства / Г. І. Онищук // Економіка промислості. – 2004. – № 2. – С. 8–13.

129. Організаційно-економічний механізм забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємств житлово-комунального комплексу / В. І. Торкатюк, Т. В. Момот, М. В. Грицаенко та ін. // Економічні проблеми та

перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 33–35.

130. Організація і планування ремонту основних засобів об'єктів житлово-комунального господарства : навч. посібник / Є. М. Кайлюк, М. В. Волкова, Д. О. Шаповаленко та ін. ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 224 с.

131. Ореховська О. В. Регулювання розвитку міста через вдосконалення інвестиційного забезпечення житлово-комунального господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Ореховська Ольга Віталіївна ; Луцьк. нац. техн. ун-т. – Луцьк, 2009. – 21 с.

132. Перешеин В. Ю. Современные вопросы управления качеством услуг жилищно-коммунального хозяйства / В. Ю. Перешеин // Фундаментальные исследования. – 2007. – № 11. – С. 108–111.

133. Песоцкая Е. В. Маркетинг услуг : учеб. пособие / Е. В. Песоцкая. – СПб., 1999. – 126 с.

134. Показник продуктивності праці [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://goo.gl/hdA665eg>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

135. Полтерович В. Институциональные ловушки: есть ли выход? [Електронний ресурс] / В. Полтерович. - Режим доступа : [http:// www.mpra.ub.uni-muenchen.de/22071/](http://www.mpra.ub.uni-muenchen.de/22071/).

136. Послуги ЖЕКів: платні і безплатні // Міське господарство України. – 2003. – № 1. – С. 40–41.

137. Практичні аспекти функціонування підприємств міського господарства : монографія / В. М. Андрєєва, О. А. Карлова, Д. О. Шаповаленко та ін. ; за заг. ред. Є. М. Кайлюка. – Харків : Точка, 2012. – 344 с.

138. Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 409 // Урядовий кур'єр. – 2014. – 11 вересня.

139. Про житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1875-IV. – Режим доступу: kr.lg.ua/laws/98--1-r-24-2004-1875-iv.html, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

140. Про житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс] : проект Закону України від 29.08.2014 р. – Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52066, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

141. Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України : Закон України від 9 липня 2010 р № 2479-VI // Голос України. – 2010. – № 134. – С. 7–9.

142. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс] : проект Закону України від 04.06.2015 р. № 2023а. – Режим доступу : search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1K768I.html, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

143. Проблеми розвитку житлово-комунального господарства України в сучасних умовах / В. І. Торкатюк, А. А. Рябєв, Ван Чжицзян та ін. // XXXVI научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2012. – С. 109–110.

144. Проблеми синергізму та диверсифікації в процесі формування оптимальних економічних структур житлово-комунального господарства України : монографія / за ред. Є. М. Кайлюка. – Харків : Форт, 2010. – 376 с.

145. Райзберг Б. А. Сучасний економічний словник / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 5-е вид. перероб. і доп. – М. : ИНФРА-М, 2007.

146. Реструктуризация предприятий и компаний : учеб. пособие / под общ. ред. И. И. Мазура. – М. : Экономика, 2001. – 453 с.

147. Реформа жилищно-коммунального хозяйства [Электронный ресурс]: науч.-метод. пособие. – Режим доступа: megduna.ru/.../metodicheskoe_posobie_reforma_jilishno-kommunalenogo_hozya, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

148. Реформирование и реструктуризация предприятий: методика и опыт. – М. : Приор, 2001. – 320 с.

149. Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи : монографія / О. М. Тищенко, М. О. Кизим, Т. П. Юр'єва та ін. – Харків : ВД «Інжек», 2008. – 368 с.

150. Решетило В. П. Институциональная интенсификация инновационного развития регионов / В. П. Решетило // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – Вип. 104. – С. 16–24. – (Серія «Економічні науки»).

151. Решетило В. П. Парадигма интересов регионов в условиях совершенствования межрегиональных отношений / В. П. Решетило // Устойчивое развитие городов. Управление проектами и программами городского и регионального развития : материалы VIII междунар. науч.-практ. конф. – Харьков : ХНАГХ, 2010. – С. 61–62.

152. Решетило В. П. Экономическая синергетика институциональных изменений : монография / В. П. Решетило. – Харьков : ТОВ «Прометей-Прес», 2006. – 288 с.

153. Румянцева Е. Жилищно-коммунальная реформа в условиях массовой бедности населения / Е. Румянцева // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 5. – С. 38–42.

154. Ряховская А. Н. Государственное регулирование деятельности ЖКХ: новый этап / А. Н. Ряховская // ЖКХ. – 2012. – № 5. – С. 17–24.

155. Ряховская А. Н. Конкуренция в ЖКК – это блеф, в который поверили почти все / Ряховская А. Н., Таги-Заде Ф. Г. // Жилищное и коммунальное хозяйство. – 2005. – № 7.

156. Ряховская А. Н. Управление жилищным хозяйством в странах Запада / А. Н. Ряховская, Ф. Г. Таги-Заде // ЖКХ. – 2003. – № 2. – С. 18–20.

157. Свєргун О. HR-практика. Управление персоналом: как это есть на самом деле / Свєргун О., Пасс Ю., Дьякова Д. – СПб. : Питер, 2005.

158. Світлична В. Ю. Організаційні засади формування економічної стратегії підприємств житлово-комунального господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 – розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / Світлична Вікторія Юріївна ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків, 2004. – 21 с.

159. Симионов Ю. Ф. Жилищно-коммунальное хозяйство : справочник / Ю. Ф. Симионов. – 3-е изд. – Ростов н/Д : Изд. центр «Март» : Феникс, 2010. – 286 с.

160. Симония Н. Методологические проблемы анализа моделей социально-экономического развития / Н. Симония // Общество и экономика. – 1999. – № 10–11.

161. Спенсер Сайн М. Компетенции на работе / Спенсер Сайн М., Спенсер-мл. Лайл М. ; пер. с англ. – М. : НИРО, 2005.

162. Средние и минимальные зарплаты [Электронный ресурс]. – Режим доступа: Mojarplata.com.ua/ru/main, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

163. Стан міського житлово-комунального господарства в Україні та перспективи його реформування очима громадян (червень 2011 р.) : соціологічне опитування [Електронний ресурс] // Центр соціальних технологій «Соціополіс», 2011.–Режимдоступу:

<http://www.sociopolis.com.ua/Research/Message/?id=361&type=>, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

164. Стародетская О. Вознаграждение персонала на основе модели компетенций [Электронный ресурс] / О. Стародетская. – Режим доступа:

<http://www.ippnou.ru/article.php?idarticle=007099>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

165. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

166. Столярів В. Економічний механізм соціального страхування [Електронний ресурс] / Столярів В., Васечко Л. – Режим доступу: <http://efaculty.kiev.Ua/analytics/str/3/>. -17.05.2009, вільний. – (дата звернення: 28.12.2015). – Назва з екрана.

167. Сулягіна Н. И. Особенности регулирования рынка жилищно-коммунальных услуг [Электронный ресурс] / Н. И. Сулягіна // Вестник Нижегородского государственного инженерно-экономического института. – Княгинино: НГИЭИ, 2012. – Вып. 1. – Режим доступа: cyberleninka.ru/.../osobennosti-regulirovaniya-rynka-zhilischno-kommunalnyh-uslug, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

168. Сулягіна Н. И. Повышение инвестиционной привлекательности рынка жилищно-коммунальных услуг [Электронный ресурс] / Н. И. Сулягіна // Вестник Нижегородского государственного инженерно-экономического института. – Княгинино: НГИЭИ, 2012. – Вып. 3. – Режим доступа: refereed.ru/ref_2ab5f51e6449f3394ad097c21bbdd9b0.html, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

169. Сухоруков М. Современное представление о базовых моделях маркетинга услуг / М. Сухоруков // Маркетинг и маркетинговые исследования. – 2004. – № 3 (51). – С. 68–77.

170. Тарифы – Энергорынок [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/energy_market/tarify.html, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

171. Тельпіс В. Реформи житлово-комунального господарства неможливі без застосування позитивного досвіду зарубіжних країн /

В. Тельпіс, Т. Кремінь // Водопостачання та водовідведення. – 2013. – № 4. – С. 56–61.

172. Теорія та практика організаційно-економічного регулювання діяльності підприємств системи життєзабезпечення міст : монографія / за ред. Є. М. Кайлюка, О. А. Карлової. – Харків : Точка, 2013. – 280 с.

173. Терехов Л. Л. Производственные функции / Л. Л. Терехов. – М. : Статистика, 1974.

174. Тітяєв В. В. Житлово-комунальні тарифи на утримання житлових будинків і прибудинкових територій, централізоване водопостачання і водовідведення, опалення будинків і гаряче водопостачання: (теоретичні основи, економічне обґрунтування, нормативно-довідкова база) : монографія / В. В. Тітяєв ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 272 с.

175. Тыкоцкий Л. И. Производительный труд и услуги. Вопросы теории / Л. И. Тыкоцкий. – Вильнюс : Минтис, 1973. – 180 с.

176. Уильямсон О. Частная собственность и рынок капитала / О. Уильямсон // ЭКО. - 1993. - № 5. - С. 33-18.

177. Уильямсон О. Экономические институты капитализма. Фирмы, рынки, "отношенческая" контрактация / О. Уильямсон ; [пер. с англ.]. - СПб. : Лениздат, 1996. - 702 с.

178. Украина в ловушке среднего дохода [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/ukraina-v-lovushke-srednego-dohoda.html>, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

179. Уколов В. Ф. Взаимодействие власти, бизнеса и общества : учебник / В. Ф. Уколов. – М., 2009.

180. Управление объединениями совладельцев многоквартирного дома (кондоминиумами) : учеб. пособие / А. Е. Ачкасов, И. Н. Васильева, А. В. Васильев и др. ; под. общ. ред. И. Н. Васильевой. – Харьков : НТМТ, 2009. – 220 с.

181. Управління заборгованістю на підприємствах житлово-комунального комплексу: теоретико-методологічні засади та особливості реалізації : монографія / К. А. Мамонов, О. А. Боровик, Р. С. Грива, В. Т. Плакіда ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 191 с.

182. Усенко Ю. Ю. Економічний механізм регулювання підприємницької діяльності в житлово-комунальній сфері / Ю. Ю. Усенко // XXXV науково-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2010. – С. 119–120.

183. Федотова В. Г. Модернизация «другой» Европы / В. Г. Федотова. – М. : ИФРАН, 1997. – 255 с.

184. Ціноутворення на підприємствах міського господарства : навч. посібник / Є. М. Кайлюк, М. В. Волкова, Д. О. Шаповаленко та ін. ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 168 с.

185. Челенков А. П. Основы классификации услуг как маркетингового продукта / А. П. Челенков // Маркетинг. – 1998. – № 3. – С. 117–122.

186. Чернышёв Л. Н. Экономика городского хозяйства / Л. Н. Чернышёв. – Иркутск : Иркутск. обл. тип., 1999. – 329 с.

187. Черняков А. А. Жилищно-коммунальное хозяйство [Электронный ресурс] / А. А. Черняков // База данных ФОМ. – Режим доступа: http://bd.fom.ru/report/cat/pow_rec/pa0017, свободный. – (дата обращения: 28.12.2015). – Загол. с экрана.

188. Шаповаленко Д. А. Роль институциональных преобразований в устойчивости экономического роста / Д. А. Шаповаленко, В. Н. Андреева //

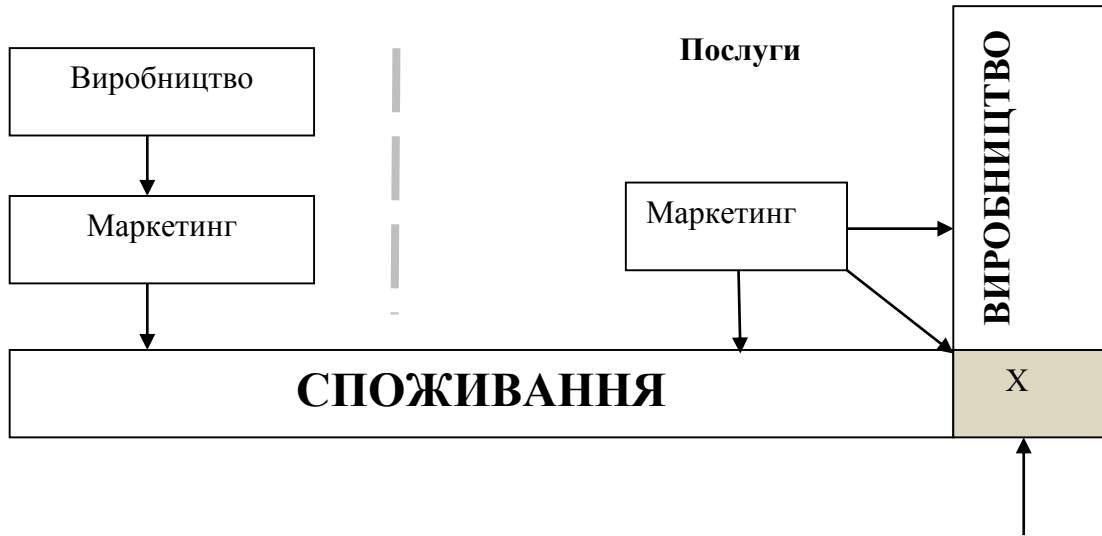
XXXVI научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2012. – С. 46–48.

189. Шаповаленко Д. О. Житлово-комунальне господарство в контексті загальної теорії інституційних трансформацій / Д. О. Шаповаленко // Схід. – 2014. – № 3.
190. Шаповаленко Д. О. Сценарне моделювання оцінки та прогнозування заборгованості по комунальним платежах / Д. О. Шаповаленко // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 6. – С. 221–225.
191. Шипилова Ю. Инвестиционная деятельность в сфере жилищно-коммунального хозяйства / Ю. Шипилова // Время ЖКХ. – 2012. – № 4. – С. 8–13.
192. Юдин Э. Г. Методология науки. Системность. Деятельность / Э. Г. Юдин. – М. : Эдиториал УРСС, 1997. – 447 с.
193. Ярош О. Б. Экономические риски в сфере государственной тарифной политики на услуги ЖКХ / О. Б. Ярош, А. Б. Пушкарёв // Экономика Украины. – 2012. – № 11. – С. 76–83.
194. Ящук Т. Ф. Система местных бюджетов РСФСР в период НЭПа / Т. Ф. Ящук // Финансы и кредит. – 2007. – № 5 (245). – С. 73.
195. Akerlof G. A. Capital, Wages and Structural Unemployment, 1969 [Электронный ресурс] / G. A. Akerlof, J. E. Stiglitz. – Режим доступа : http://www0.gsb.columbia.edu/faculty/jstiglitz/download/papers/1969_Capital_Wages_and_Structural_Unemployment.pdf.
196. Berry L. Services Marketing is Different / Berry L. // Business. – 1980. – № 30 (May-June). – P. 24–29.
197. Bitner M. J. Servicecapes: The Impact of Physical surrounding on Customer and Employees / Bitner M. J. // Journal of Marketing. – 1992. – Vol. 56. – April. – № 2. – P. 57–71.
198. Demsetz H. Why Regulate Utilities? / H. Demsetz // Journal of law and Economics. – 1968. – P. 55–65.

199. Eiglier P. Principes de politique marketing pour les entreprises de services. L'Institut ed'Administration des entreprises / Eiglier P., Langeard E. – Marseille : Universited' Aix-Marseille, 1976.
200. Gronroos C. Marketing of Services: A Study of Marketing Function of Service Firms: Unpublished Econ. D. Dissertation / Gronroos C. – Swedish School of Economics, 1979.
201. Gronroos C. Service Management and Marketing: A Customer Relationship Approach / Gronroos C. – 2nd ed. – Chichester (UK) : Wiley, 2000.
202. Rathmell J. Marketing in the Service Sector / Rathmell J. – Mass : Winthrop Publishers, 1974.
203. Regionenmarketing in Deutschland: Aktion Münsterland eV. – Münster, 1995.
204. Zeithaml V. Services Marketing: Focus across the Firm / Zeithaml V., Bitner M. J. // Marketing. – 2004. – Vol. 68. – January. – № 1. – P. 24–27.

ДОДАТКИ

Матеріальні товари

Взаємодія покупця і виробника послуг

Рис. А1 Моделі маркетингу послуг Дж. Ратмела, послуг «Servuction» та
Модель маркетингу послуг Дж. Ратмела [202]

Обслуговування

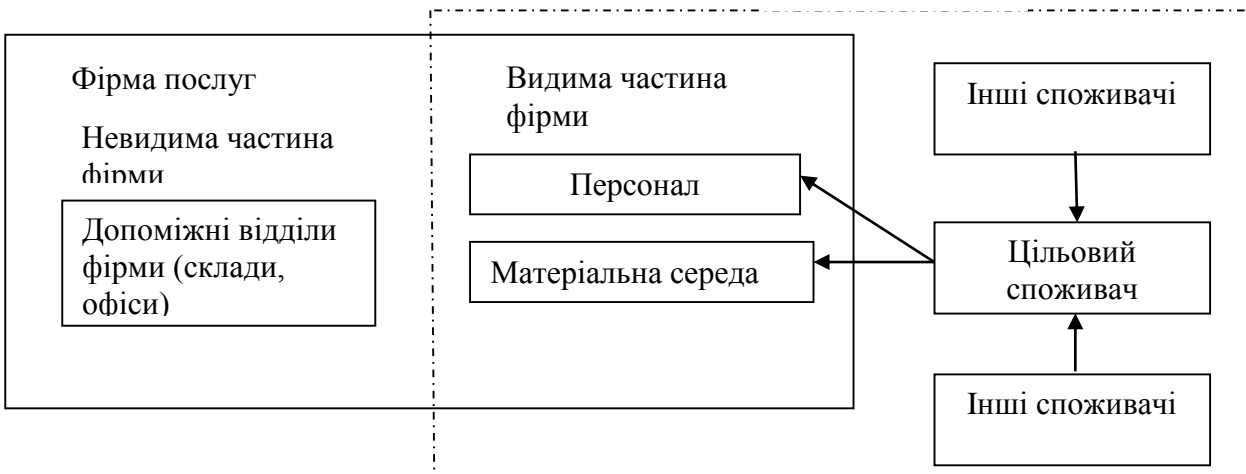

Рис. А2 Модель маркетингу послуг П.Ейгліє і Е.Ланжеара «Servuction» «Servuction»
[199]

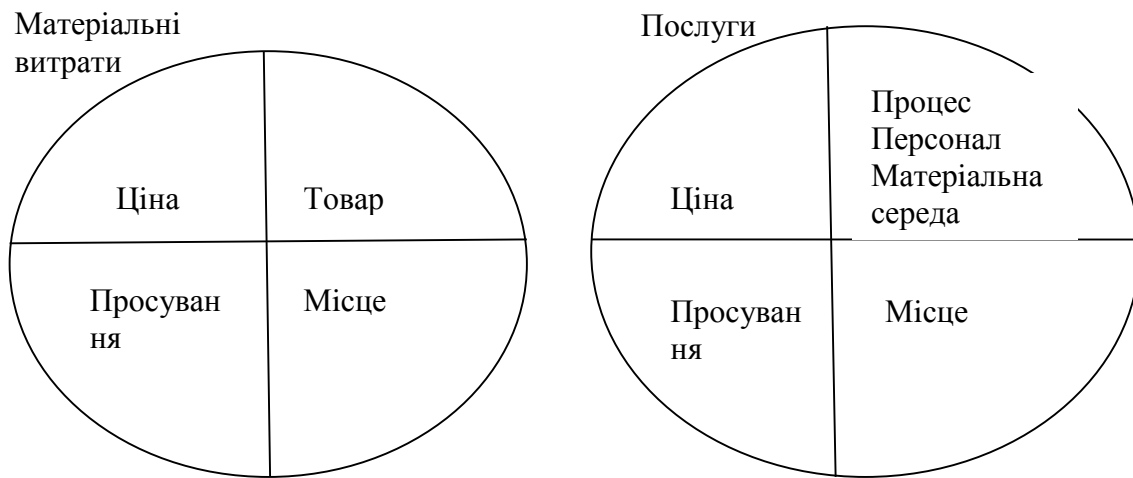

Рис. А3. «4Р» та «6Р» моделі маркетингу послуг Д. Бітнер [197]

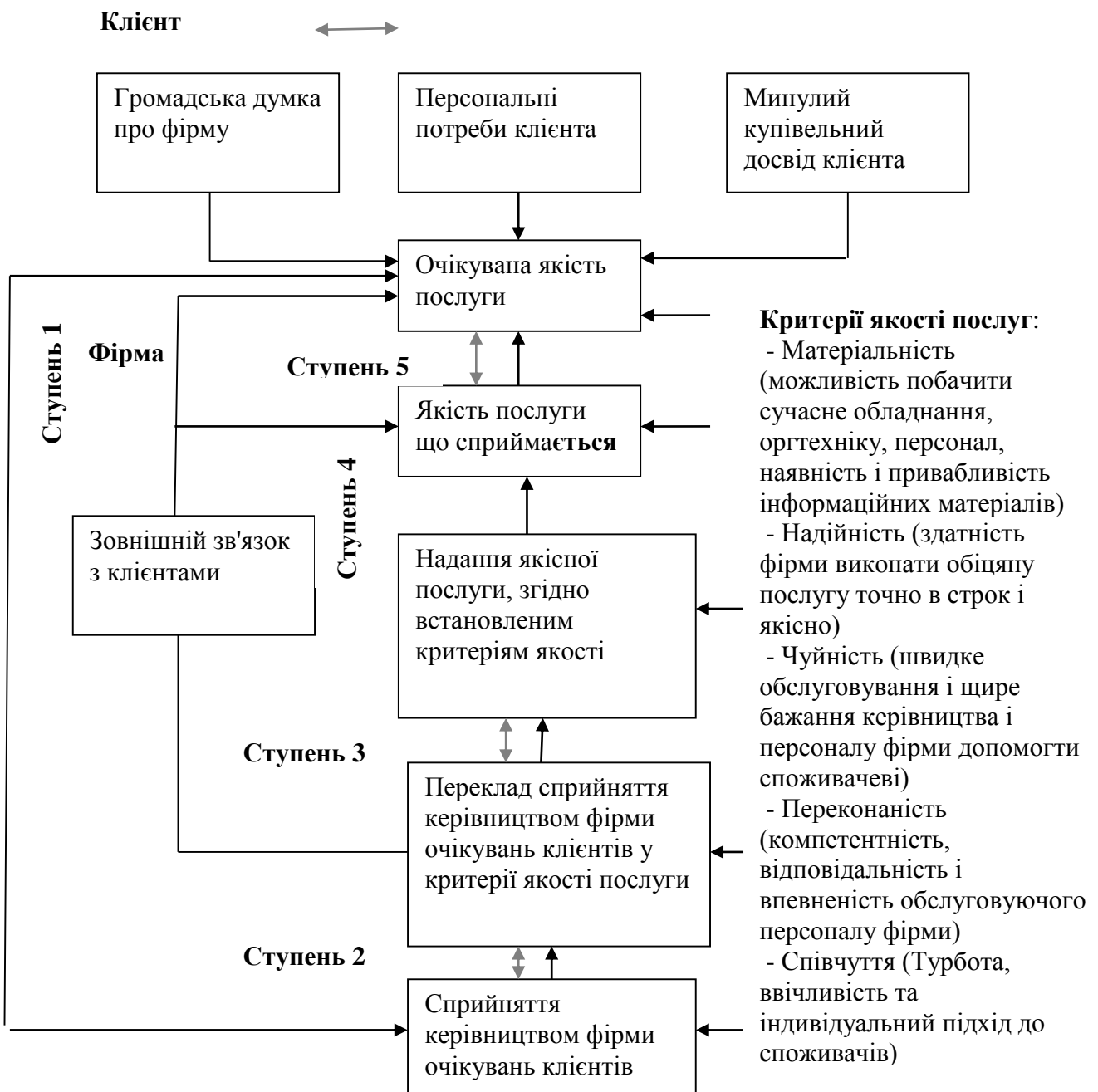

Рис. Б1 П'ятиступенева модель маркетингу послуг [194]

Перший рівень – це можливий розрив між очікуваннями клієнтів та сприйняття керівництвом фірми цих очікувань. Іншими словами, це незнання або непорозуміння в силу будь-яких причин керівництвом фірми того, що клієнти очікують від послуг фірми.

Продовження додатку Б

Другий рівень – розрив між сприйняттям керівництва фірми очікувань клієнтів та трансформацією цих очікувань в специфікації якості послуг. На цьому рівні керівництво фірми чудово розуміє очікування клієнтів, але в силу будь-яких технічних або організаційних причин не може забезпечити стандарти якісного обслуговування або неточно формулює вимоги до співробітників фірми, що забезпечують ці стандарти.

Третій рівень – розрив між чітко необхідними та існуючими стандартами якості послуг, що надаються фірмою. Керівництво фірми може цілком усвідомлювати очікування клієнтів відносно якості та чітко формулювати вимоги до співробітників, що забезпечують стандарти якості, але в силу будь-яких причин не можуть або не бажають відповідати цим стандартам при безпосередніх контактах з клієнтами.

Четвертий рівень – можливий розрив між якістю послуг, що надаються, та зовнішньою інформацією про цю якість, що передається потенційним клієнтам шляхом діючих маркетингових комунікацій. На цій ступені може відбуватися невідповідність між якістю послуг, що декларується, та реальним рівнем обслуговування клієнтів.

П'ятий, найважливіший, рівень – це розрив між сформованими очікуваннями клієнтів відносно якості послуги та їх безпосереднім сприйняттям цієї якості в процесі споживання послуги. Згідно п'ятиступеневої моделі, розрив на даному рівні відбувається внаслідок виникаючих розривів на будь-якому з попередніх чотирьох рівнів.

Особливості ЖКГ за С. де Куссерг

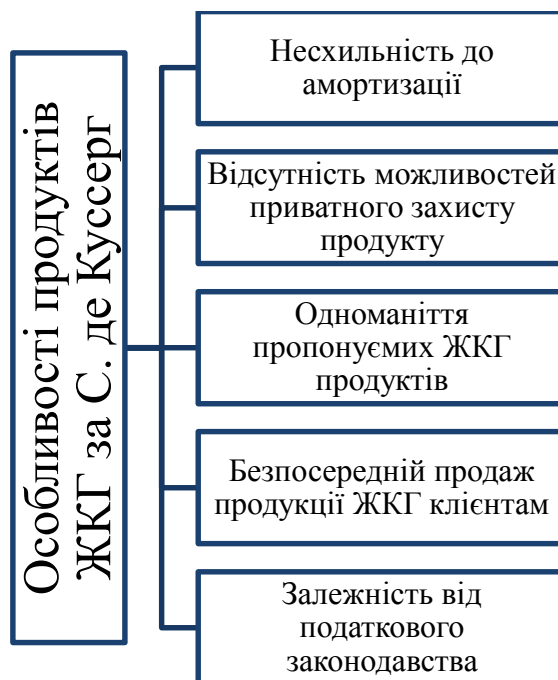

Рис. В1 Фази життєвого циклу продукту ЖКГ відносять за С. де Куссерг

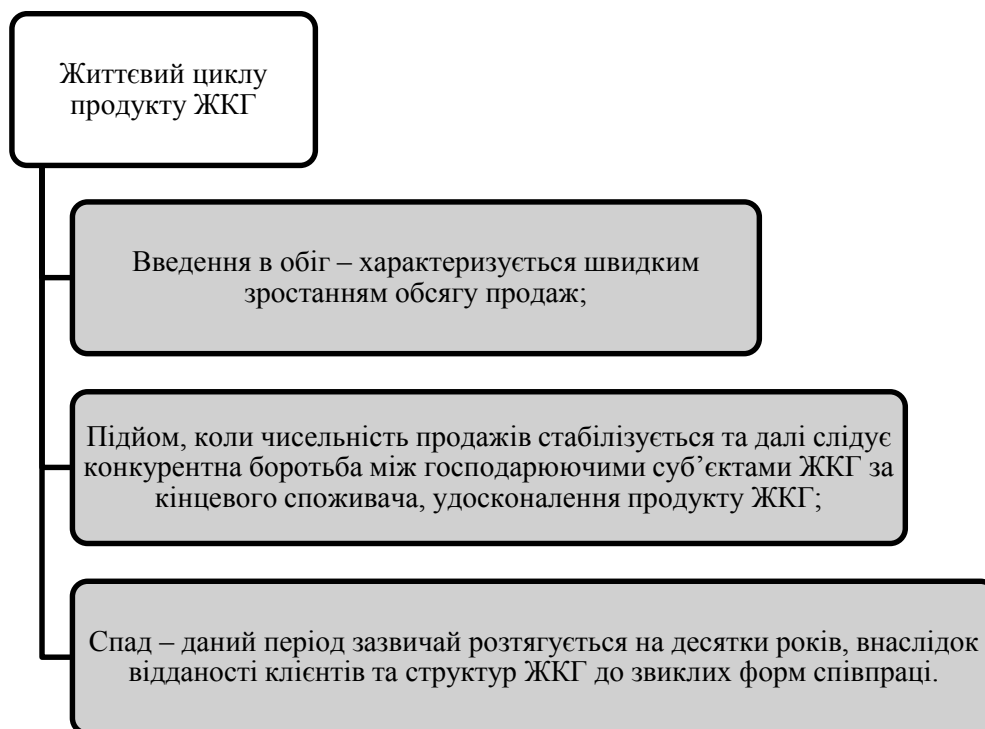

Рис.В2 Життєвий цикл продукту ЖКГ за за С. де Куссерг

Рис. В3 Класифікація послуг ЖКГ заснована на ряді критеріїв, що характеризують особливості їх надання клієнтам [50]

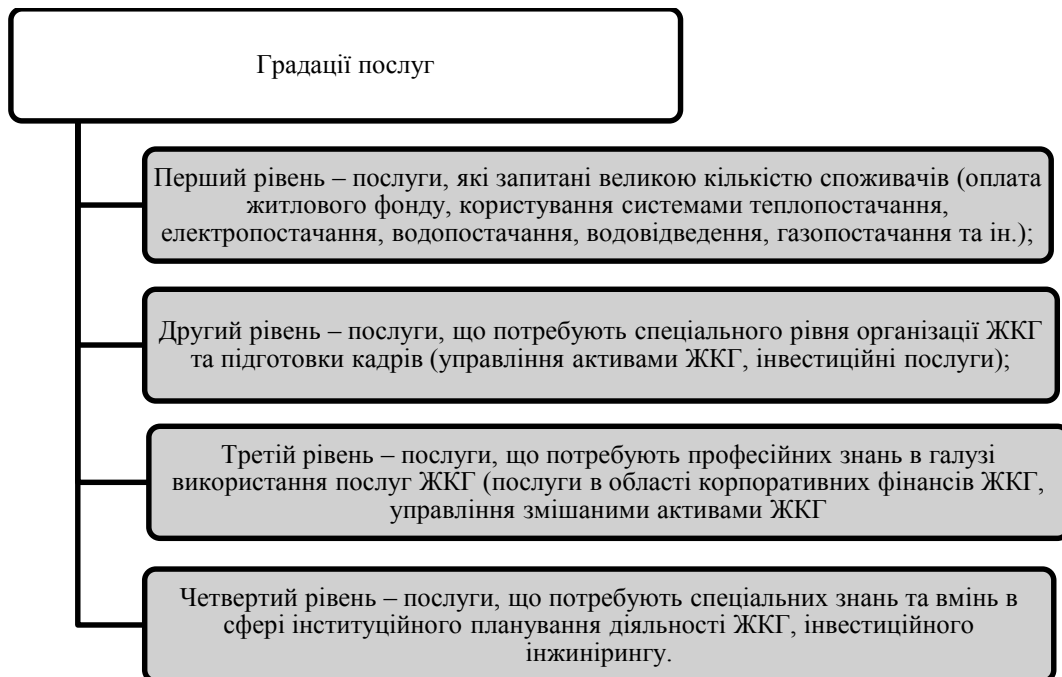

Рис.В4 Градації послуг ЖКГ виходячи з ступеню складності

Програма відповідно до Державного бюджету України на 2014

Напрямок (програма)	Заплановані програмами грошові кошти (тис. грн.)	Профінансовано з бюджету (тис. грн.)	Доля фінансування (%)
1. Погашення бюджетної кредиторської заборгованості за виконані роботи, яка виникла в 2012-2013 рр. за бюджетними програмами			
«Реформування і реконструкція теплових мереж і котельних»	-	-	-
«Загальнодержавна програма реформування і розвитку ЖКГ»	-	-	-
«Відшкодування процентної ставки за кредитами, спрямованими на реалізацію проектів»	40866,1	40866,1	100
«Енергозбереження, розвиток і реконструкція систем теплообеспечення»	151711,4	11171 1.4	73,6
«Надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів по технічному переоснащенню і капітальному ремонту житлових будинків (зданих в експлуатацію до 1 січня 1989 р.) і капітальному ремонту ліфтів в житлових будинках, в яких створюються нові або вже функціонують ОСМД»	146650,6	128451,1	87,6
2. Реконструкція і капітальний ремонт житлових будинків із застосуванням енергозбережливих технологій і обладнання (ремонт або заміна ліфтів, які знаходяться в аварійному стані)	43652,2	37905,2	86,8
3. Реконструкція централізованих систем водопостачання і водовідведення з використанням енергозберігаючого обладнання і технологій	114755	74755,2	65,1
4. Реалізація інвестиційних (пілотних) проектів у сфері ЖКГ.	20000	17922	89,6
5. Погашення кредиторської заборгованості минулих років за програмою «Ліквідація наслідків підтоплення територій в містах і селищах України»	8992,6	8992,6	100

Додаток Є

Порівняльний аналіз запланованих і передбачених в Державному бюджеті України на 2014 рік грошових коштів на реалізацію Програми

Напрямок Програми	Заплановані в Програмі грошові кошти (млн. грн.)	Бюджетні програми, передбачені в Державному бюджеті України на 2014 рік	Передбачені бюджетом грошові кошти (млн. грн.)
1. Нормативно-правове і науково-технічне забезпечення	10,0	Нормативно-правове і науково-технічне забезпечення	6,528 (у тому числі 1,096 – на нормування і стандартизацію)
2. Технічне переоснащення галузі, скорочення питомих витрат енергоресурсів	2900,7	Енергозбереження, розвиток і реконструкція систем теплообеспечення	151,711
		Реконструкція централізованих систем водопостачання і водовідведення з використанням енергозбережливих устаткування і технологій	114,755
		Реконструкція і капітальний ремонт житлових будинків із застосуванням технологій енергозбережливих і устаткування (ремонт або заміна ліфтів, що знаходяться в аварійному стані)	43,652
		Надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів по технічному переоснащенню і капітальному ремонту житлових будинків (зданих в експлуатацію до 1 січня 1989 р.), капітальному ремонту ліфтів в житлових будинках, в яких створюються нові або вже функціонують ОСМД	146,650
		Реалізація інвестиційних (пілотних) проектів у сфері ЖКГ	20,000
Всього по п.2			476,768
3. Залучення інвестицій і співпраця з МФО	2,0	Залучення інвестицій і співпраця з МФО	2,0

Продовження додатку Є

4. Забезпечення широкої підтримки громадськості	3,0		
5. Створення системи ефективного управ-ління житлом і підприємствами ЖКГ, розвиток системи державного регулювання природних монополій	0,5		
		<p>Погашення бюджетної кредиторської заборгованості за виконані робо-ти, яка виникла в 2012-2014 рр. за програмами «Реформування і рекон-струкція теплових мереж і котель-них», «Загальнодержавна прорама реформування і розвитку ЖКГ» і «Відшкодування процентної ставки за кредитами, спрямованими на реалізацію проектів енергозбереження»</p>	40,866

ОСНОВНИМИ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ НКРЕ

1. Державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на суміжних ринках, у сферах електроенергетики, теплопостачання в частині діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках та установках із використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії (далі - сфера теплопостачання), на ринках природного газу, нафтового (попутного) газу, газу (метану) вугільних родовищ та газу сланцевих товщ (далі - природний газ), нафти та нафтопродуктів;

2. сприяння розвитку конкуренції у сфері виробництва і постачання електричної енергії, на ринку природного газу, а також створенню конкурентного середовища у сфері теплопостачання; забезпечення проведення цінової і тарифної політики у сфері енергетики та нафтогазовому комплексі;

3. сприяння ефективному функціонуванню товарних ринків на основі збалансування інтересів держави, суб'єктів природних монополій та споживачів товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;

4. захист прав споживачів товарів (послуг) на ринку, що перебуває у стані природної монополії, та на суміжних ринках у сферах електроенергетики, теплопостачання та нафтогазовому комплексі.

НКРЕ відповідно до покладених на неї завдань:

1) бере участь у формуванні та забезпеченні реалізації єдиної державної політики у сфері функціонування ринків електричної енергії та в сфері теплопостачання, ринків природного газу, нафти та нафтопродуктів;

2) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє та вносить у встановленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства;

Продовження додатку Ж

3) подає Президенту України та Верховній Раді України щорічний звіт про результати своєї діяльності та оприлюднює його на веб-сайті НКРЕ;

4) здійснює ліцензування господарської діяльності у сферах електроенергетики, теплопостачання та нафтогазовому комплексі, видає ліцензії на право провадження діяльності з:

- виробництва електричної енергії в обсягах, що перевищують рівень, установлений ліцензійними умовами;

- комбінованого виробництва теплової та електричної енергії;

- передачі та постачання електричної енергії;

- виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел

- енергії; транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом, транспортування природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами та їх розподілу; постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим та нерегульованим тарифом;

- зберігання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ в обсягах, що перевищують рівень, установлений ліцензійними умовами;

5) розробляє і затверджує:

- інструкцію про порядок видачі ліцензій на право провадження господарської діяльності у сферах електроенергетики та теплопостачання;

- умови та правила провадження ліцензованої діяльності (далі - ліцензійні умови);

- порядки контролю за дотриманням ліцензійних умов;

- порядки (методики) формування цін і тарифів на товари (послуги), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій та суб'єктами, що провадять діяльність на суміжних ринках у сферах електроенергетики, теплопостачання та нафтогазовому комплексі, та методології ціно-, тарифоутворення;

Продовження додатку Ж

- правила користування електричною енергією;
 - правила користування природним газом для юридичних осіб ;
 - порядок відшкодування збитків внаслідок порушення Правил надання населенню послуг із газопостачання ;
 - порядок формування інвестиційних програм;
 - правила приєднання когенераційних установок до електричних мереж;
 - порядок проведення аукціону щодо доступу до пропускнуї спроможності міждержавних електричних мереж України;
 - правила надання і погодження технічних умов на підключення до мереж (споруд) електро- та теплоенергетики;
 - порядок доступу до Єдиної газотранспортної системи України;
 - алгоритм розподілу коштів;
- типові форми господарських договорів, у тому числі на:
- купівлю-продаж природного газу (між власниками та постачальниками природного газу);
 - транспортування природного газу магістральними трубопроводами;
 - зберігання (закачування, зберігання, відбір) природного газу;
 - приєднання до газових мереж;
 - розподіл природного газу;
 - постачання природного газу за регульованим тарифом;
 - показники надійності та комерційної якості надання послуг суб'єктами природних монополій;
 - економічні коефіцієнти нормативних технологічних витрат електроенергії (з1532-13), а також критерії визначення класів споживачів електричної енергії, диференційованих за ступенями напруги;
- б) установлює:
- ціни (тарифи) на електричну енергію, тарифи на її передачу та постачання;

Продовження додатку Ж

- ціни на товарний природний газ власного видобутку для суб'єктів, визначених законом;
 - роздрібні ціни на природний газ, що використовується для потреб населення;
 - граничні рівні цін на природний газ для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів, для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання;
 - граничні рівні цін на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, у тому числі блочних (модульних) котелень, установлених на дахові та прибудованих (виходячи з обсягу природного газу, що використовується для виробництва та надання населенню і релігійним організаціям послуг з опалення та гарячого водопостачання, за умови ведення такими суб'єктами окремого приладового та бухгалтерського обліку тепла і гарячої води);
 - тарифи на транспортування природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ магістральними та розподільними трубопроводами;
 - тарифи на постачання природного газу та газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом;
 - тарифи на закачування, зберігання та відбір природного газу, газу (метану) вугільних родовищ;
 - тарифи на транспортування магістральними трубопроводами нафти, нафтопродуктів та аміаку;
 - тарифи на теплову енергію, що виробляється на теплоелектроцентралях, ТЕС, АЕС та когенераційних установках і установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії;
- 7) визначає умови, за яких дозволяється суб'єктам господарської діяльності провадити діяльність без ліцензій;

8) установлює для суб'єктів природних монополій вимоги щодо провадження ними господарської діяльності, яка не належить до сфери природних монополій, у разі якщо ця діяльність має вплив на ринок, що перебуває у стані природної монополії;

9) здійснює контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

10) здійснює безперешкодно перевірку дотримання ліцензійних умов;

11) вживає заходів щодо запобігання порушенням ліцензійних умов;

12) бере участь у регулюванні платіжно-розрахункових відносин на ринках електричної енергії та природного газу;

13) визначає умови доступу суб'єктів ринків електроенергії, природного газу, нафти та нафтопродуктів до товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;

14) погоджує в межах своїх повноважень договір між членами оптового ринку електричної енергії та додатки до нього;

15) визначає ступінь кваліфікації споживачів природного газу;

16) установлює обмеження щодо суміщення видів діяльності відповідними суб'єктами ринків;

17) розглядає справи про порушення ліцензійних умов, а також справи про адміністративні правопорушення і за результатами розгляду приймає відповідні рішення у межах своєї компетенції;

18) передає до відповідних державних органів матеріали про виявлені факти порушення законодавства;

19) визначає відповідність ліквідації, реорганізації у формі злиття, приєднання, участі в об'єднаннях, а також придбання або відчуження більш як 25 відсотків часток (акцій, паїв) активів суб'єктів господарської діяльності в електроенергетиці і більш як 10 відсотків часток (акцій, паїв) активів суб'єктів

господарської діяльності на ринку природного газу ліцензійним умовам провадження господарської діяльності;

20) формує та веде реєстр об'єктів електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише малих гідроелектростанцій), а також реєстри суб'єктів природних монополій, діяльність яких регулюється НКРЕ;

21) розглядає звернення споживачів та надає роз'яснення з питань застосування нормативно-правових актів НКРЕ;

22) організовує проведення науково-технічних та аналітичних досліджень з питань, що належать до її компетенції;

23) інформує громадськість про результати своєї діяльності, провадить у встановленому законодавством порядку видавничу діяльність;

24) співпрацює з громадськими організаціями споживачів (об'єднаннями споживачів) у питаннях захисту прав споживачів електричної енергії та природного газу;

25) взаємодіє з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, а також здійснює співробітництво з відповідними органами іноземних держав і міжнародними організаціями з питань, що належать до її компетенції, та бере участь у підготовці проектів міжнародних договорів України;

26) здійснює у межах своїх повноважень заходи щодо адаптації законодавства України з питань природних монополій та суміжних ринків до законодавства Європейського Союзу;

27) виконує відповідно до законодавства функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

28) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на неї Президентом України.

5. НКРЕ з метою організації своєї діяльності:

Продовження додатку Ж

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції, контроль за їх здійсненням в апараті НКРЕ, її територіальних органах;

2) забезпечує виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізації держави в межах повноважень і реалізацію державної політики з питань цивільної оборони (цивільного захисту);

3) забезпечує в межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням;

4) забезпечує оприлюднення інформації про свою діяльність, здійснює заходи щодо налагодження діалогу з громадськістю та створення умов для участі громадян у процесі формування та реалізації державної політики.

6. НКРЕ для забезпечення виконання покладених на неї завдань і функцій має право:

1) приймати у межах своєї компетенції рішення, що є обов'язковими до виконання суб'єктами природних монополій;

2) отримувати від суб'єктів природних монополій та суб'єктів, що провадять діяльність на суміжних ринках, на свій запит документи, статистичну та іншу інформацію про їх діяльність, необхідні для здійснення покладених на НКРЕ функцій;

3) застосовувати відповідні санкції до суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на суміжних ринках, за порушення ними ліцензійних умов;

4) приймати рішення про накладення штрафів на суб'єктів природних монополій у випадках, передбачених законодавством;

5) складати протоколи про порушення посадовими особами суб'єктів природних монополій законодавства про природні монополії відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення;

6) приймати з питань, що належать до її компетенції, нормативно-правові акти, контролювати їх виконання;

7) одержувати в установленому законодавством порядку від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

8) залучати вчених та спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розроблення проєктів нормативно-правових актів, проведення консультацій та експертиз у сферах електроенергетики, теплопостачання та нафтогазовому комплексі;

9) утворювати в разі потреби у межах своєї компетенції робочі групи, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи;

10) здійснювати захист своїх прав та законних інтересів у суді;

7. НКРЕ у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами державної влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, а також з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, підприємствами, установами, організаціями.

8. Комісія, її центральний апарат та територіальні органи становлять систему органів НКРЕ, яку очолює Голова НКРЕ. Територіальні органи діють на підставі положень, що затверджуються НКРЕ.

9. Комісія як колегіальний орган утворюється у складі Голови та шести членів. Голова, члени НКРЕ призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України шляхом видання відповідного указу.

Термін повноважень Голови, члена НКРЕ становить шість років.

Одна й та ж особа не може бути Головою та/або членом НКРЕ більше двох термінів підряд.

НКРЕ є правомочною з моменту призначення більше половини її загального кількісного складу.

Рішення, прийняті НКРЕ, оформлюються постановами і розпорядженнями.

Рішення НКРЕ, прийняті у межах її повноважень, обов'язкові до виконання суб'єктами природних монополій.

Рішення Комісії можуть бути оскаржені в установленому законодавством порядку.

Рішення НКРЕ, які є нормативно-правовими актами, підлягають обов'язковій державній реєстрації в установленому законодавством порядку, за винятком рішень з питань встановлення цін та тарифів (крім

встановлення цін та тарифів для населення) та рішень з питань функціонування оптового ринку електричної енергії.

Рішення НКРЕ, які є нормативно-правовими актами, не потребують узгодження з іншими органами державної влади, крім випадків, передбачених законом.

Рішення НКРЕ, які відповідно до закону є регуляторними актами (крім рішень щодо встановлення тарифів), розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

НКРЕ має право видавати в установленому порядку разом з органами виконавчої влади спільні акти.

14. НКРЕ для виконання покладених на неї завдань може утворювати консультативні та інші дорадчі органи. Положення про такі органи затверджуються НКРЕ.

НКРЕ для науково-методичного та інформаційного забезпечення своєї діяльності, у тому числі збалансування у процесі діяльності НКРЕ інтересів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання, що здійснюють

діяльність на суміжних ринках, споживачів товарів і послуг, може залучати вчених, експертів, консультантів, представників громадськості. 15. Гранична чисельність працівників НКРЕ затверджується Президентом України.

Структура НКРЕ затверджується Головою НКРЕ у межах видатків, передбачених у Державному бюджеті України.

Штатний розпис затверджується Головою НКРЕ за погодженням із Міністерством фінансів України.

16. НКРЕ є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України, поточні та вкладні (депозитні) рахунки в установах банку та печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

**ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ВИЗНАЧЕНІ
УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВІД 10.09.2014 № 715/2014**

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президентові України і підзвітним Верховній Раді України.

НКРЕКП є органом державного регулювання діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

- 1) державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на суміжних ринках, у сферах електроенергетики, тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення, на ринках природного газу, нафтового (попутного) газу, газу (метану) вугільних родовищ та газу сланцевих товщ (далі - природний газ), нафти та нафтопродуктів, а також перероблення та захоронення побутових відходів;
- 2) збалансування інтересів суб'єктів господарювання, споживачів і держави;
- 3) забезпечення прозорості і відкритості діяльності на ринках природних монополій та на суміжних ринках у сферах тепlopостачання, централізованого водopостачання і водовідведення;
- 4) сприяння розвитку конкуренції у сферах виробництва і постачання електричної та теплової енергії, на ринку природного газу, а також перероблення побутових відходів;
- 5) забезпечення проведення цінової і тарифної політики у сферах електроенергетики, тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, у нафтогазовому комплексі, сприяння впровадженню стимулюючих методів регулювання цін;

- 6) сприяння ефективному функціонуванню товарних ринків на основі збалансування інтересів держави, суб'єктів природних монополій та споживачів товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;
- 7) забезпечення самоокупності діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках;
- 8) захист прав споживачів товарів (послуг) на ринку, що перебуває у стані природної монополії, та на суміжних ринках у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, у нафтогазовому комплексі;
- 9) забезпечення рівних можливостей для доступу споживачів до товарів (послуг) на ринках, які перебувають у стані природної монополії;
- 10) обмеження впливу суб'єктів природних монополій на державну політику та сприяння конкуренції на суміжних ринках з метою забезпечення ефективного функціонування відповідних галузей.

НКРЕКП ВІДПОВІДНО ДО ПОКЛАДЕНИХ НА НЕЇ ЗАВДАНЬ:

- 1) бере участь у формуванні та забезпеченні реалізації єдиної державної політики у сферах функціонування ринків електричної енергії, природного газу, нафти та нафтопродуктів, у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів;
- 2) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє та вносить у встановленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства;
- 3) подає Президентові України, Верховній Раді України щорічний звіт про результати своєї діяльності та оприлюднює його на своєму веб-сайті;

Продовження додатку 3

4) здійснює ліцензування господарської діяльності у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення та у нафтогазовому комплексі відповідно до вимог чинного законодавства;

5) розробляє і затверджує:

- інструкцію про порядок видачі ліцензій на право провадження господарської діяльності у сферах електроенергетики та теплопостачання;
- умови та правила провадження ліцензованої діяльності (далі - ліцензійні умови);
- порядки контролю за дотриманням ліцензійних умов;
- порядки (методики) формування цін і тарифів на товари (послуги), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій та суб'єктами, що провадять діяльність на суміжних ринках у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, на ринках природного газу, нафти та нафтопродуктів;
- правила користування електричною енергією;
- правила користування природним газом для юридичних осіб;
- правила користування тепловою енергією;
- порядок відшкодування збитків внаслідок порушення Правил надання населенню послуг із газопостачання;
- порядок формування інвестиційних програм;
- правила приєднання до теплових та водопровідних мереж і типові договори, передбачені такими правилами;
- правила приєднання електроустановок до електричних мереж;
- методику розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж;
- порядок фінансування послуг з приєднання електроустановок до електричних мереж;
- порядок проведення аукціону щодо доступу до пропускної спроможності міждержавних електричних мереж України;

Продовження додатку З

- правила надання і погодження технічних умов на підключення до мереж (споруд) електро- та теплоенергетики;
- порядок доступу до Єдиної газотранспортної системи України;
- алгоритми розподілу коштів;

типові форми господарських договорів, у тому числі на:

- купівлю-продаж природного газу (між власниками та постачальниками природного газу);
- транспортування природного газу магістральними трубопроводами;
- зберігання (закачування, зберігання, відбір) природного газу;
- приєднання до газових мереж;
- розподіл природного газу;
- постачання природного газу за регульованим тарифом;
- приєднання електроустановок до електричних мереж;
- показники надійності та комерційної якості надання послуг суб'єктами природних монополій;
- економічні коефіцієнти нормативних технологічних витрат електроенергії, а також критерії визначення класів споживачів електричної енергії, диференційованих за ступенями напруги;
- інші нормативно-правові акти, передбачені законодавством;

б) бере участь у регулюванні платіжно-розрахункових операцій у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, на ринку природного газу відповідно до законодавства;

7) установлює:

- ціни (тарифи) на електричну енергію, тарифи на її передачу та постачання;
- ціни на товарний природний газ власного видобутку для суб'єктів, визначених законом;

Продовження додатку 3

- роздрібні ціни на природний газ, що використовується для потреб населення;
- граничні рівні цін на природний газ для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів, для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання;
- граничні рівні цін на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, у тому числі блочних (модульних) котелень, установлених на дахові та прибудованих (виходячи з обсягу природного газу, що використовується для виробництва та надання населенню і релігійним організаціям послуг з опалення та гарячого водопостачання, за умови ведення такими суб'єктами окремого приладового та бухгалтерського обліку тепла і гарячої води);
- тарифи на транспортування природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ магістральними та розподільними трубопроводами;
- тарифи на постачання природного газу та газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом;
- тарифи на закачування, зберігання та відбір природного газу, газу (метану) вугільних родовищ;
- тарифи на транспортування магістральними трубопроводами нафти, нафтопродуктів та аміаку;
- тарифи на теплову енергію, що виробляється на теплоелектроцентралях, ТЕС, АЕС та когенераційних установках і установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії;
- тарифи на комунальні послуги для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП;
- обмеження щодо суміщення видів господарської діяльності суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках;

Продовження додатку 3

- порядок формування плати за підключення до мереж суб'єктів природних монополій та здійснення контролю за його дотриманням;

8) визначає умови, за яких суб'єктам господарської діяльності дозволяється провадити діяльність без ліцензій;

9) здійснює заходи щодо обмеження монополізму, регулювання умов провадження господарської діяльності, а також сприяє створенню умов для виведення товарних ринків у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів зі стану природної монополії та заходи щодо розвитку конкуренції на суміжних ринках;

10) установлює для суб'єктів природних монополій вимоги щодо провадження ними господарської діяльності, яка не належить до сфери природних монополій, якщо така діяльність має вплив на ринок, що перебуває у стані природної монополії;

11) здійснює контроль за:

додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

- цільовим використанням коштів, обсяги яких передбачені структурою тарифів і які одержані в результаті провадження ліцензованої діяльності суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках;

- виконанням суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках інвестиційних програм, спрямованих на оновлення основних фондів, підвищення ефективності та зменшення втрат у процесі провадження діяльності, що підлягає регулюванню;

додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

- цільовим використанням коштів, обсяги яких передбачені структурою тарифів і які одержані в результаті провадження ліцензованої діяльності суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках;

- виконанням суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках інвестиційних програм, спрямованих на оновлення основних фондів, підвищення ефективності та зменшення втрат у процесі провадження діяльності, що підлягає регулюванню;

виконанням суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання на суміжних ринках інвестиційних програм, спрямованих на оновлення основних фондів, підвищення ефективності та зменшення втрат у процесі провадження діяльності, що підлягає регулюванню;

- 12) здійснює безперешкодно перевірку дотримання ліцензійних умов;
- 13) вживає заходів щодо запобігання порушенням ліцензійних умов;
- 14) визначає умови доступу до товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;
- 15) погоджує в межах своїх повноважень договір між членами оптового ринку електричної енергії та додатки до нього;
- 16) визначає ступінь кваліфікації споживачів природного газу;
- 17) визначає індивідуальні технологічні нормативи використання питної води для суб'єктів природних монополій, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП;
- 18) розглядає справи про порушення ліцензійних умов, а також справи про адміністративні правопорушення і за результатами розгляду приймає відповідні рішення у межах своєї компетенції;
- 19) передає до відповідних державних органів матеріали про виявлені факти порушення законодавства;
- 20) визначає відповідність ліквідації, реорганізації у формі злиття, приєднання, участі в об'єднаннях, а також придбання або відчуження більш як 25 відсотків часток (акцій, паїв) активів суб'єктів господарської діяльності у сферах електроенергетики, тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення і більш як 10 відсотків часток (акцій, паїв) активів суб'єктів господарської діяльності на ринку природного газу ліцензійним умовам провадження господарської діяльності;
- 21) формує та веде реєстр об'єктів електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише малих гідроелектростанцій), а також реєстри суб'єктів природних монополій, діяльність яких регулюється НКРЕКП;

Заходи, спрямовані на створення законодавчої і адміністративної бази для подальшої практичної реалізації реформи

Сформовано як самостійну структуру міністерство ЖКГ (законодавчою підставою для нього стало затверджене Кабінетом Міністрів України «Положення про Міністерство з питань житлово-комунального господарства України» 15.09.92 N 56.) Сьогодні це Міністерство регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України (указ Президента України № 633/2011)

1. Створено Державну житлово-комунальну інспекцію, Кабінетом Міністрів затверджено «Положення про Державну житлово-комунальну інспекцію»
2. Створено «Всеукраїнську асоціацію приватних інвесторів ЖКГ» («ВАПІ ЖКГ»)
3. Створено Національну комісію регулювання електроенергетики (НКРЕ).
4. Відповідно до указу Президента України № 743/2011 створено Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України (НКРРКП)

Розроблено та прийнято закони:

1. Закон України «Про житлово-комунальні послуги», (від 4.06.2004 № № 1875-IV)
2. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (від 29.11.2001 № 2866-III)
3. Внесено доповнення до Житлового кодексу України, проведено заходи щодо підготовки його нової редакції;
4. Прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про Концепцію розвитку житлово-комунального господарства в Україні" (від 27.02.1995 № 150)
5. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004 – 2010 роки». від 24.06.2004 р. – № 1869 – IV. Закон України від 24 червня 2004 року № 1869-IV про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004 - 2010 роки

Продовження додатку К

6. Закон України про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки N 1511-VI (1511-17) від 11.06.2009
7. Закон України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006-2020 роки» від 03.03.2005. – № 2455 – IV.3.
8. Закон України «Про питну воду і питне водопостачання» від 10.01.2002. – №2918 – Ш».
9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про питну воду і питне водопостачання» від 18.11.2004. – № 2196 – IV.
10. Закон України «Про особливості передачі в оренду або концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідводу, які знаходяться в комунальній власності».
11. Закон України «Про оренду державного і комунального майна», Закон України "Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг (НКРРКП) (від 10.04.1992 № 2269-XI)
12. Закон України "Про державно-приватне партнерство", 01.07.2010 № 2404-VI.

Оцінка населенням роботи житлово-комунальних підприємств

Групи респондентів	Разом	Життєва позиція			Стать		Вік			Освіта				Рівень доходу			Тип населеного пункту			
		Оптимісти	Реалісти	Песимісти	Чоловіки	Жінки	18-35 років	36-50 років	Старше 50 років	Незавершена освіта	Середня	Середня спеціальна	Вища	Нижче середнього	Середній	Вище середнього	Мегаполіси	Великі міста	Малі міста	Села
Питома вага груп (%)	100	26	29	43	46	54	33	31	36	22	35	31	12	34	27	33	12	16	39	27
задовільно	31	34	31	30	32	31	33	30	31	31	31	32	32	29	32	31	26	30	34	29
незадовільно	57	55	58	60	56	59	56	61	56	54	57	59	63	60	55	61	71	68	54	51
Важко відповісти	11	11	12	10	12	10	11	10	12	15	13	9	5	11	13	8	3	3	12	20

Відношення населення до проведення реформ [171]

Групи респондентів	Разом	Життєва позиція			Стать		Вік			Освіта				Рівень доходу			Тип населеного пункту			
		Оптимісти	Реалісти	Песимісти	Чоловіки	Жінки	18-35 років	36-50 років	Старше 50 років	Незавершена освіта	Середня	Середня спеціальна	Вища	Нижче середнього	Середній	Вище середнього	Великі міста	Середні міста	Малі міста	Села
Питома вага (%)	100	26	29	43	46	54	33	31	36	22	35	31	12	34	27	33	12	16	39	27
потрібно	44	52	44	39	46	42	52	49	33	30	45	48	57	44	39	50	48	52	40	44
не потрібно	27	24	28	28	27	26	22	27	31	30	28	26	18	29	27	24	29	23	30	23
Важко відповісти	29	24	28	32	27	31	26	24	36	40	27	26	25	27	35	26	23	26	30	32

Основні джерела інформації про реформи в ЖКГ – матеріали національного телебачення (49%); матеріали міських газет (31,2%); матеріали міського телебачення (29,8%) і інформація від родичів, сусідів, колег по роботі(20,9%).

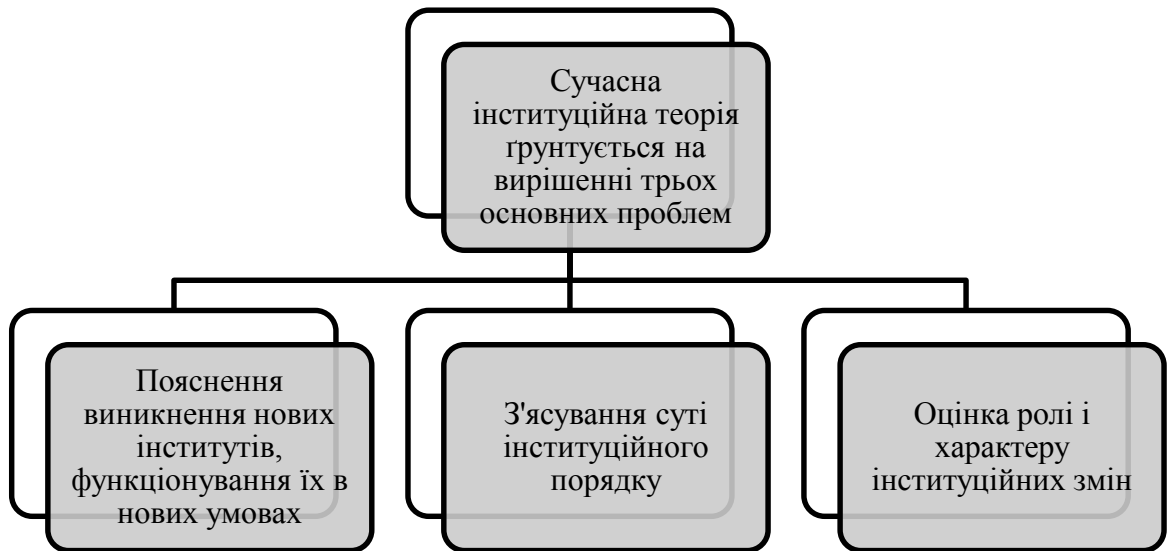

Рис.О1 Принципи сучасної інституційної теорії

Основні відмінності інституціоналізму від інших економічних шкіл:

Теорії, економічні школи, принципи	Відмінності теорії інституціоналізму
Неокласична школа	Звичні для неокласичної школи категорії (такі, як ціна, прибуток, попит) не ігноруються, а розглядаються з врахуванням повнішого спектру інтересів і стосунків
Маржиналістська школа	На відміну від маржиналістів, які досліджують економіку «в чистому вигляді», відкидаючи соціальну сторону, інституціоналісти, навпроти досліджують економіку лише як частина соціальної системи
Класична економічна теорія	З точки зору класичної політичної економії, в якій економіка розглядається як основа або «базис» для науки, культури, політики, інституціоналізм вважає ці поняття рівноправними і взаємозв'язаними

Продовження додатку О

Принцип оптимізації	Заперечення принципу оптимізації. Господарюючі суб'єкти трактуються не як максимізатори (або мінімізатори) цільової функції, а як наступні різним «звичкам» — придбаним правилам поведінки — і соціальним нормам.
Класична маржиналістська та політекономія	<p>1. Інтереси суспільства первинні. Дії окремо взятих суб'єктів значною мірою зумовлюються ситуацією в економіці в цілому, а не навпаки. Зокрема, їх цілі і переваги формуються суспільством. У маржиналізмі і класичній політекономії вважається, що спочатку виникають інтереси індивіда, і вони є такими, що породжують по відношенню до інтересів соціуму.</p> <p>2. Заперечення підходу до економіки як до (механічно) рівноважної системи і трактування економіки як еволюціонуючої системи, яка управляється процесами, що носять кумулятивний характер. Старі інституціоналісти виходили тут із запропонованого Т. Вебленом принципу «кумулятивної причинності», згідно з яким економічний розвиток характеризується причинною взаємодією різних економічних феноменів, що підсилюють один одного. Тоді як маржиналізм розглядає економіку в стані статичності і динаміки, а класики характеризують який-небудь економічний підхід як природний. Прихильне відношення до державного втручання в ринкову економіку.</p>

Продовження додатку О

	<p>3. Заперечення «раціональної людини», що керується виключно корисністю. На думку інституціоналістів, дії індивіда спрогнозувати неможливо через неспроможність врахувати всі чинники (економічні і неекономічні), що впливають на поведінку людини. Слід визначити, які саме чинники лежать в основі попиту. Окрім цін це може бути очікування ціни, прагнення уберегти фірму від ризику і тому подібне. На економічну ситуацію впливають не лише ціни; поряд з ними діють і мають бути взяті до уваги такі чинники, як інфляція, безробіття, кризи, політична нестабільність і тому подібне.</p>
	<p>4. Ціни не настільки мінливі, як про це говориться в працях класиків. Витрати, попит, кон'юнктура надзвичайно рухливі, ціни ж консервативні. Не дивлячись на зміни, що відбуваються на ринку, ціни часто не міняються.</p>
	<p>5. З точки зору інституціоналістів, завдання економічної науки не лише в тому, щоб скласти прогноз, зрозуміти систему взаємозв'язків, але і дати рекомендації, обґрунтувати рецепти відповідних змін в політиці, поведінці, суспільній свідомості.</p>

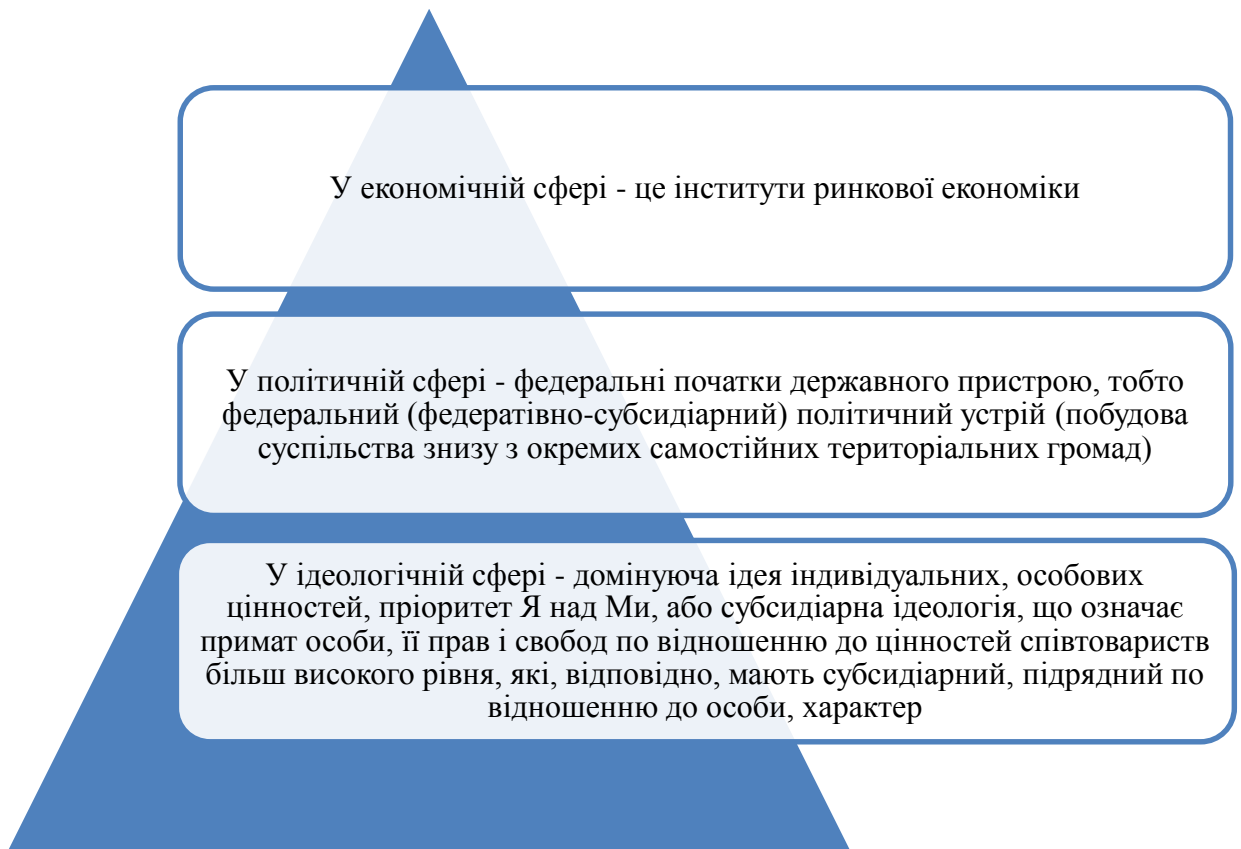

Рис. П1 Y-матриця, або західна інституційна матриця, утворена наступними базовими інститутами

X-структура: поєднання регульованої централізованої економіки, директивної системи управління, примату колективізму в соціально-психологічній сфері. X-матриця створена економічними інститутами редистрибуції, політичними інститутами унітарного пристрою (побудови суспільства зверху на основі ієрархічної централізації) і ідеологічними інститутами комунітарності, в яких закріплюється пріоритет Ми над Я. Пострадянські країни – Росія, Україна, країни Азії і Латинської Америки відрізняються домінуванням X-матриці. [86]

Рис.П2 Базові інститути характерні для X-матриці

Додаток Р

Основні законодавчі акти, які позитивно впливають на інвестиційний клімат
(введені протягом 2010 і 2014 рр.)

Назва документу	Ключові положення
<i>Адміністративні бар'єри</i>	
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно кредитування і стимулювання іноземних інвестицій» від 27.04.2010 № 2155	Знято зобов'язання реєстрації іноземних інвестицій і необхідність реєстрації інвестицій по двох різних процедурах.
Закон України № 2623 «Про підготовку і реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» (набув чинності з 1 січня 2012 р.)	Цей Закон визначає правові і організаційні основи стосунків, пов'язаних з підготовкою і реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна».
Закон України № 2404-VI від 01.07.2012 «Про державно-приватне партнерство»	Визначає правові, економічні і організаційні основи реалізації державно-приватного партнерства в Україні, зокрема для регулювання стосунків, які виникають при реалізації проектів в окремих сферах економічної діяльності.
Закон України № 2880-VI від 23.12.2010 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно гарантування прав концесіонерів»	Законом вносяться зміни до Земельного кодексу України і в Закон України «Про концесії» з метою посилення державних гарантій прав концесіонерів, що повинне створити сприятливі умови для об'єднання інтересів держави і бізнесу при укладенні і виконанні договорів концесії.
<i>Податкове оточення</i>	
Податковий кодекс від 2 грудня 2010 р.	Податковий кодекс містить ряд новацій, які торкаються інвестиційної діяльності, зокрема: стимулювання переходу України на інноваційну модель розвитку; тимчасове звільнення від оподаткування прибутку виробників біопалива; строком на 10 ро-ків з 1 січня 2011г. звільняється від оподаткування прибуток отримана від надання готельних послуг, створюються передумови інвестиційної привабливості країни шляхом зменшення ставки податку на додану вартість до 17 % та ін.
<i>Дозвільна система</i>	
Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності на підставі надання декларації» від 07.07.2010 № 2451-VI	Згідно з цим Законом суб'єкт господарювання набуває права на здійснення деяких дій відносно здійснення господарської діяльності без отримання документу дозвільного характеру шляхом повідомлення адміністратора або відповідного дозвільного органу про відповідність його матеріально-технічної бази вимогам законодавства (далі – декларативний принцип).

Продовження додатку Р

Назва документу	Ключові положення
<i>Ліцензування</i>	
Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно обмеження державного регулювання господарської діяльності» від 19.10.2010 № 2608-VI	Скасовано ліцензування 23 з 66 видів діяльності, проведення яких не пов'язане із загрозою безпеки держави, життя і здоров'я людей, погіршенням стану довкілля, а також відносно яких існують інші способи державного регулювання (державні стандарти, будівельні норми і правила, технічні умови, міжнародні стандарти якості і т. д.)

Model is: $v4=b0*v1*b1*v2*b2*exp(b3*v3)$ (Model KD 2)
 Dep. Var. : Y2

	Loss Function	a20	a21	b2	e
1	94,92909	0,10000	0,100000	0,100000	0,100000
2	85,22697	0,19815	0,286183	0,540832	0,169804
3	80,44206	0,22831	0,347865	0,602449	0,179637
4	71,43001	0,27496	0,464709	0,682736	0,192370
5	60,07933	0,34460	0,713163	0,766097	0,204739
6	57,60533	0,47051	0,826391	0,729618	0,189433
7	54,80087	0,73029	0,810635	0,676137	0,160535
8	50,50694	1,27840	0,770830	0,678815	0,112228
9	43,92985	1,82529	0,732893	0,824881	0,070366
10	36,87694	2,91543	0,594115	1,082570	-0,016799
11	28,91926	5,39308	0,463669	1,175916	-0,089521
12	16,88148	7,77124	0,502636	0,930543	-0,061236
13	13,91987	12,76421	0,641624	0,183409	0,022163
14	7,62168	13,54829	0,630014	0,252724	0,017546
15	7,58414	13,56048	0,629939	0,251444	0,016912
16	7,58413	13,55814	0,629908	0,251331	0,016950
17	7,58413	13,55828	0,629913	0,251319	0,016951

Рис. С.1. Розрахунок коефіцієнтів еластичності для моделі M2

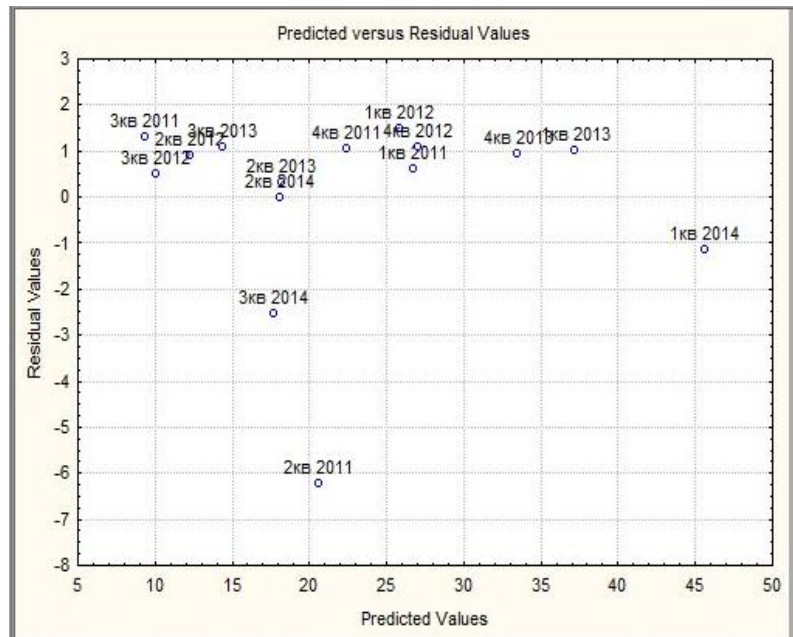

Рис. С.2. Графік розподілу залишків моделі M2 залежно від розрахункових значень Y_{OK}